

PISANII SÂNGEORZENE

REVISTĂ DE SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE LOCALĂ

ANUL II, NR. 11, IULIE, 2013

PISANII SÂNGEORZENE

Spiritualitate, Istorie și Tradiție

ANUL II, NR. 11, IULIE 2013

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

REDACȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33, jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: hodoflo1@yahoo.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: alexandru.daraban@yahoo.com
TEHNOREDACTARE: Alexandru Dărăban

COPERTA I: *Medalion cu Sfântul Gheorghe, patronul spiritual al localității;*
„Păuniță” din Sângeorz-Băi

COPERTA IV: *Din primele numere ale revistei*

ISSN 2285 – 8229
ISSN-L 2285 – 8229

TRADIȚII

RITUALUL NUPTIAL ÎN LOCALITATEA SÂNGEORZ- BĂI

EMILIA PARASCHIVA POP

Argument

Obiceiurile legate de nuntă cuprind elemente care, de-a lungul timpului, au fost supuse schimbărilor și mutațiilor funcționale.

Nunta a fost studiată de etnologi din două puncte de vedere: ca rit de trecere și ca spectacol popular. Cele două aspecte se completează reciproc ca într-o piesă de teatru, îmbinările de acte și rituri succedându-se într-o ordine determinată în timp și în spațiu.

Ritualul nupțial sângeorzan este conturat de tradiții locale, pline de încărcătură emoțională, dar și de elemente etnografice specifice care merită re-aduse în atenția cercetătorului contemporan.

Orașul-stațiune, Sângeorz-Băi, este situat la poalele munților Rodnei, în *vechea țară a Năsăudului*, în partea bazinului superior al Someșului Mare, în nord-estul județului Bistrița-Năsăud. Aici își duc viața sângeorzenii, cu o existență atestată documentar de peste șapte veacuri și jumătate. Sărbătorile lor, fie din viața personală, de familie sau a întregii comunități, sunt celebrate și îmbogățite cu obiceiuri noi, primite și acceptate, de la cei cu care se înrudeau. Ele se derulează într-o succesiune firească, dar substanța conținutului lor se exteriorizează prin datini și tradiții locale despre care vom vorbi în continuare. Nunta, ritual complex, este înțeleasă în chip tradițional drept eveniment major al destinului propriu. Ritualul nupțial consfințește formarea unei familii noi, cu scopul reechilibrării raporturilor dintre indivizii și neamurile care alcătuiesc comunitatea. Sărbătoarea aceasta devine evenimentul unei mari bucurii de familie, la care, pe lângă cei doi miri, participă părinții, bunicii, *nașii, druștele, cemătoarele, colăcarii, stegarul, feciorul de împărat*, vecinii, prietenii și neamurile. Nunta tradițională este îmbogățită de fiecare generație, conturându-și specificul de sărbătoare personală, dar și de model folcloric.

Motivul acestei cercetări vine probabil dintr-o dorință proprie de a aduce în prim-plan un ritual complex, plin de vitalitate și culoare, care, deși nu se mai performează conform rigorilor societății tradiționale, rămâne un eveniment important pentru destinul celui care îl celebrează, dar și un model de acte rituale și ceremoniale, menite să aducă prosperitate și fecunditate.

Din punct de vedere etnografic, nunta este caracterizată printr-o mare varietate de obiceiuri zonale. Privit din această perspectivă, ritualul nupțial sângeorzan se evidențiază prin tradiții locale

vechi, de o mare frumusețe și de o bogată însemnătate folclorică. Constituită din trei capitole, lucrarea își propune o incursiune în trecut, dar și o recuperare a obiceiului, menită să scoată la iveală specificități, diferențe și constante ale ritualului. Sub amprenta *clopului* cu pene de păun și a *pânzăturilor* țesute în culorile curcubeului, însoțite de opinci vechi, conduse la altar de sunetul armonios al *steagului*, păstrându-și povestea în *lada de zestre*, ritualul de nuntă de la Sângeorz-Băi dăinuie în timp, dăruind din bogăția lui și lăsând urmașilor momente de mare intensitate emoțională.

I. Nunta - considerații teoretice

Un rol recunoscut în formarea și perpetuarea tradiției îl au obiceiurile, forme spontane de tradiționalizare a culturii și de consacrare a tradiției. Obiceiurile, acte sociale repetate, instituie prin legile lor nescrise mecanisme socio-culturale, deprinderi artistice, convingeri și concepții ale oamenilor.

Exprimând viața socială a comunităților umane și consemnând diversele aspecte ale rânduielilor ei, obiceiurile sunt acte de comunicare care presupun un act de codare și un act de decodare în virtutea unui cod cunoscut deopotrivă de emițători și de receptori¹.

Pentru a nu se crea confuzii și a delimita clar coordonatele lucrării, trebuie să facem, încă de la început diferența între câteva concepte. *Datină* este termenul general popular folosit pentru tot ce se practică după anumite reguli de demult. *Obiceiul* cuprinde ansamblul manifestărilor folclorice legate de un anumit eveniment sau de o anumită dată. *Ceremonia* este o parte a obiceiului constituită dintr-o secvență organizată de acte solemne, îndătinat, cu conotații primordiale de bună-cuviință. *Ritul* este acel element al obiceiului în care intervin reprezentările mitologice care se plasează deci la nivelul sacrului, în virtutea credințelor vechi ale mediilor folclorice².

Obiceiul are ca trăsături definitorii caracterul său colectiv și general. Colectivitățile tradiționale aveau tendința de a păstra obiceiurile pentru că erau stăpânite de acea „forță a păstrării” despre care vorbește marele teoretician german al obiceiurilor, folcloristul Paul Sartori. Fără îndoială că păstrarea obiceiurilor a fost, în anumite momente, un mod de apărare a colectivităților populare de influențele dezagregatoare venite din afară. Sigur că, odată cu păstrarea lor, vine și îndeplinirea de a le îndeplini corect, potrivit rânduielilor tradiționale. Neîndeplinirea ad-litteram contravenea bunei rânduieli din fiecare colectivitate. Obiceiurile, ceremoniile și riturile reflectă, ca orice fapt de folclor, concepția despre lume a oamenilor, dar și contextul socio-cultural în care ei trăiau. În condițiile date este evident faptul că odată cu

¹ **Mihai Pop**, *Obiceiuri tradiționale românești*, ediție revăzută, postfață de Rodica Zane, Editura Univers, București, 1999, p.14.

² *Ibidem*, p.34.

dezvoltarea societății, cu schimbarea contextului socio-cultural să se schimbe și rostul obiceiurilor, schimbările de funcție ducând la modificări de structură și la schimbarea desfășurării întregului sau a unor momente ale obiceiurilor.

În contextul societății secolului XXI se ridică întrebarea vitală: de ce este atât de importantă practicarea și păstrarea unui obicei? Răspunsul vine din convingerile oamenilor, a celor care le-au trăit, le-au păstrat, le-au respectat și le-au transmis mai departe. În colectivitățile tradiționale, obiceiurile dădeau un ritm propriu vieții pentru că toate se bazau pe principiul reciprocității și al compensației, menite să asigure comunicarea normală între oameni, necesară echilibrului social.

Obiceiurile legate de momentele importante ale vieții omului nu implicau doar individul și familia restrânsă, ci neamul întreg, vecinii și adesea întreaga comunitate sătească.

În general, nunta, prin desfășurarea ei amplă și caracterul ei de sărbătoare și de veselie colectivă, atrage cea mai mare și cea mai activă participare a colectivității. Acolo unde tradiția era bine păstrată, la nuntă participau, și mai participă și astăzi, întreg satul, atât bătrâni cât și tineri, oameni din categorii sociale diferite, iar cu cât familia carea făcea nunta avea în ierarhia socială a colectivității un rol mai important, cu atât participarea era mai numeroasă¹.

Omul parcurge de la naștere până la trecerea în ne-ființă un itinerar exprimat în cicluri existențiale, parcurgând succesiv fazele copilăriei, adolescenței, căsătoriei, maturității și senectuții. Admițând ipoteza conform căreia existența individului trebuie înțeleasă ca o perioadă care admite o etapă preexistentială, precum și una postexistentială, constatăm că în folclorul românesc există practici și rituri însoțite de gesturi și obiecte încărcate de însemnătate spirituală ce acționează asupra omului. Funcția primordială a riturilor care însoțesc și mijlocesc aceste treceri este tocmai de a face ca ieșirea din vechea etapă și intrarea în cea următoare să decurgă normal, în limitele impuse de sistemul de reprezentări al colectivității respective².

Trecerea tinerilor în categoria oamenilor maturi, a gospodarilor, coincide în mare parte și cu depășirea unei vârste biologice, a unui ciclu vital. Ea presupune, astfel, acceptarea deliberată a unui alt mod de viață, ce se va desfășura în alte coordonate. Tocmai datorită acestora, căsătoria are și semnificația gravă a marilor decizii în fața cărora este pus insulinsider al comunității sătești³. Privită din acest unghi, căsătoria este concepută ca o etapă indispensabilă a existenței, ca o experiență umană fundamentală, absolut necesară în viața omului, peste care nu se poate trece, care nu poate fi ocolită. Din acest punct de vedere se desprinde și concepția conform căreia celibatul nu este decât o abatere de la legile colectivității fiind contestat și repudiat fără reținere.

Ideea de continuitate, având drept scop perpetuarea prin procreație și creație a numelui, a „sângelui”, a neamului, l-a preocupat întotdeauna pe om. Căsătoria a fost înțeleasă ca o șansă în realizarea acestor scopuri generoase, profund umane. Sub acest aspect și privită din acest unghi, nunta este, prin urmare receptată ca un dat primordial al existenței, ca o etapă absolut necesară,

¹ *Ibidem*, p.141.

² **Ion Șeuleanu**, *Poezia populară de nuntă*, Editura Minerva, București, 1985, p.52.

³ *Ibidem*, p.55.

ca un ritual ce trebuie neapărat îndeplinit pentru ca omul să se realizeze și prin el să se asigure perpetuarea speciei. Nunta reprezintă tocmai acest complex de practici, de rituri și manifestări, într-un cuvânt, de obiceiuri care ceremonializează căsătoria. Ea se înfățișează ca un organism multifuncțional alcătuit din rituri, practici folclorice și, de asemenea, din elemente care țin de arta spectacolului. Altfel spus, nunta este o manifestare folclorică sărbătorească, în cadrul căreia momentele solemne și tragice se topesc în cele de petrecere, de joc și voie bună¹.

Din cele mai vechi timpuri, poporul acordă căsătoriei o importanță deosebită, pentru că, dintre toate riturile de trecere, căsătoria este cel mai complex, îmbinând caracterul său colectiv cu cel de spectacol.

Momentul *când tinerii sunt îndemnați de fire să înceapă dragostea nu poate fi hotărât...atârână de dezvoltarea trupească și de datina locală, neputându-se stăvili cu nici un chip*². Așadar, nu există niciun reper exact pentru ca doi tineri să-și unească destinele prin căsătorie, ci doar anumite valori stabilite de familie și respectate de viitorii miri. Nunta, cu întreg ritualul ei, constituie și în același timp celebrează uniunea matrimonială, proces care definește și re-constituie relațiile sociale dintre indivizi și grupurile din care fac parte, guvernate de principiile patriarhatului.

Ceremonialul nupțial are o finalitate precisă: de a-i uni pe cei doi tineri și de a apropia familiile acestora, prin urmare, de a alia două grupuri până atunci disticte și separate social.

Prin căsătorie se întemeiază o nouă unitate economică, iar noua familie ce contribuie la perpetuarea biologică și socială a neamului, este centrul interesului întregii colectivități tradiționale. Familia nu se creează și nu se consolidează, în concepția tradițională, numai prin acte economice și juridice, ea fiind consfințită și apărută printr-o serie de acte rituale și ceremoniale, menite să o ferească de forțele răufăcătoare și să-i aducă fecunditate, prosperitate și viață fericită, să o integreze în viața socială a comunității. Cele trei categorii de acte care stăteau la baza căsătoriei în forma ei populară tradițională îmbracă, din cele mai vechi timpuri, forme rituale, ceremoniale și se concretizează printr-o serie de manifestări folclorice, din cuprinsul cărora făceau parte poezii, cântece, dansuri și manifestări mimice și dramatice. Folclorul apare în obiceiurile legate de căsătorie sub formă de orații, de urări, de închinări la daruri și la pahar, de cântece de jale, de cântece de bucurie, de balade, de strigături, de dansuri și marșuri, de cortegii solemne și de acte ceremoniale care se săvârșesc cu mult fast spectacular, în care intrau manifestări mimice și dramatice³.

Ca toate riturile de trecere și obiceiurile în legătură cu căsătoria au înglobat în desfășurarea lor elemente de origine diferită, semnificația elementelor schimbându-se în timp, iar modurile de realizare fiind diferite de la o regiune la alta. Pilonul de susținere al acestor manifestări era unirea celor două neamuri și trecerea tinerilor în noua stare, în rândul celor căsătoriți, așezați la casa lor

¹ *Ibidem*, p.57.

² Tudor Pamfile, *Dragostea în datina tinereții român*, Editura Saeculum I.O., București, 1998, p.46.

³ Mihai Pop, *op.cit.*, pp.156-157.

în sânul colectivității. Ca ceremonial de trecere, întreaga desfășurare a obiceiurilor în legătură cu căsătoria cuprindea cele trei etape principale: *logodna, nunta și obiceiurile de după nuntă*¹.

Folcloriștii contemporani care au studiat acest obicei l-au privit, în general, sub ambele aspecte: cel de ceremonial de trecere și cel de spectacol popular și au văzut în cele treietape, trei acte ale dramei matrimoniale, iar în diferitele momente și acțiuni ceremoniale, scenele diferite ale acestei drame.

În concepția lui Arnold Van Gennep *căsători înseamnă trecerea de la societatea copilăriei sau adolescenței la societatea adultă; de la un anumit clan la altul; de la o familie la alta; adesea, de la un sat la altul*².

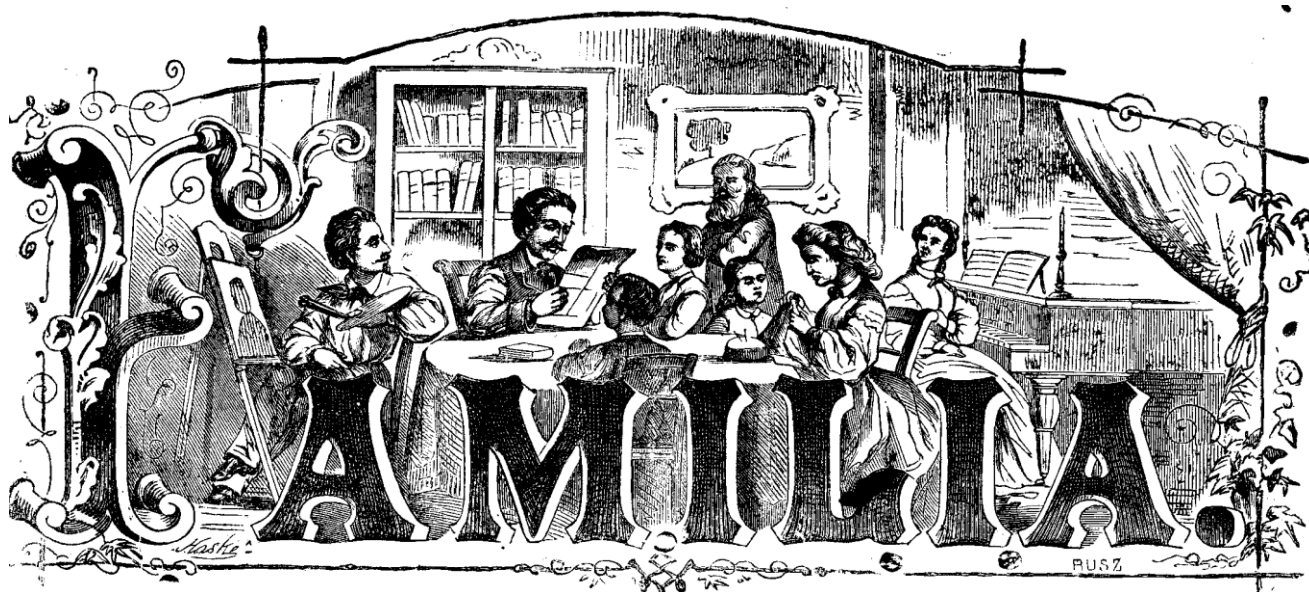
Nunta reprezintă un ansamblu de rituri prin care doi indivizi, bărbat și femeie, renunță la condiția lor de fecior, respectiv fată și se unesc prin ceremonialul matrimonial încercând să refacă prin *unirea într-un singur trup*³ unitatea primordială a androgenului⁴.

(Continuare în numărul viitor)

¹ *Ibidem*, p.157.

² **Arnold Van Gennep**, *Riturile de trecere*, Polirom, Iași, 1998, p.113.

³ Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, vs.31-32, pp.1331-1332.

Pesta 7/19 ianuarie.
Va ești dominec'a. | Redact.: strad'a lui Leopoldu nr. 32.

Nr. 1.

Anulu IX, — 1873.
Pretulu pe anu 10 fl., pentru Romani'a 2 galbeni.

ANA ARDELEANA

- Baladă populară din Transilvania -

SILVIU B. SOHORCA¹

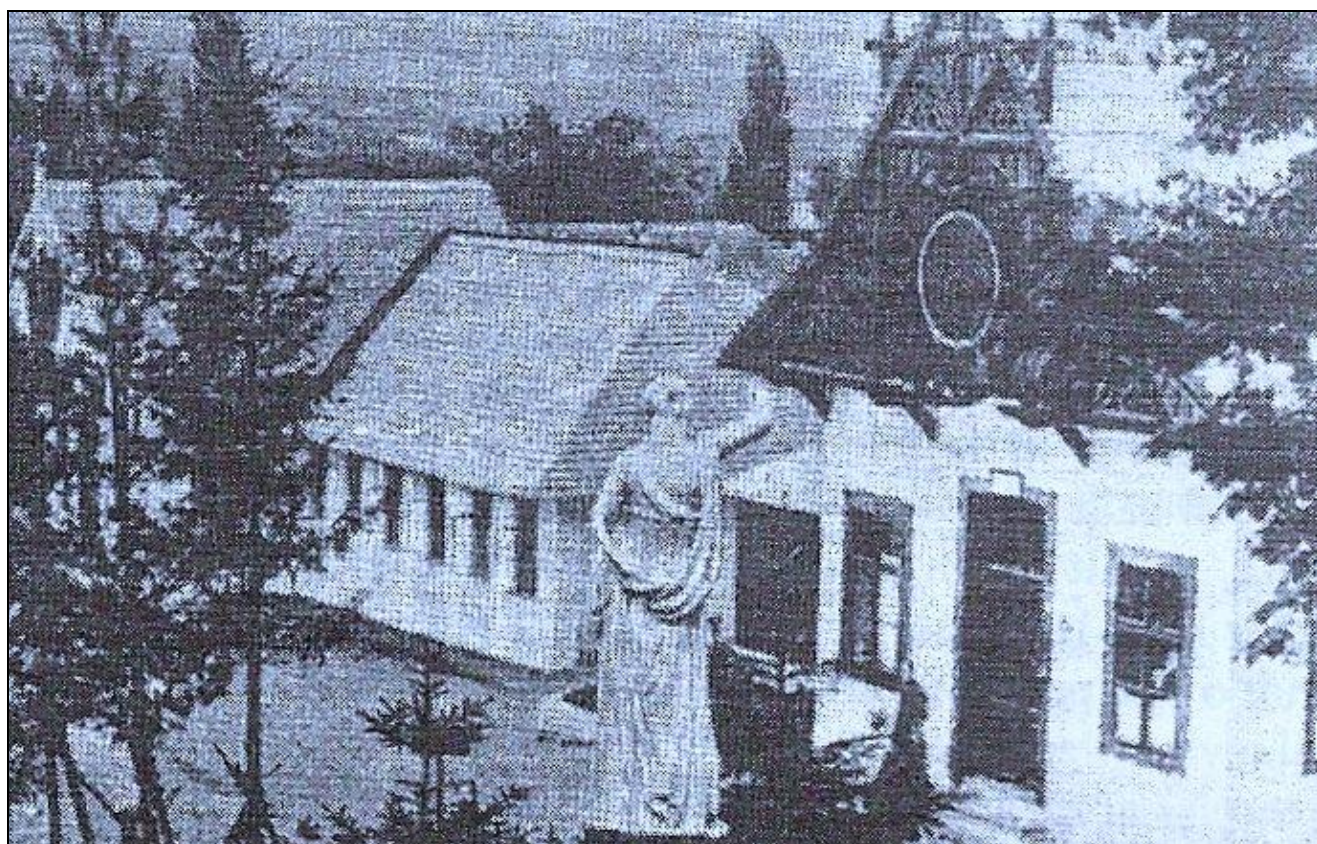
Șiede Ana
Ardeleana
Tristă-n casă
După masă!
Ea tot plânge și suspină,
Doru-i nime nu-l alină;
Niciodată nu zâmbește,
Pe picioare se topește;
Că drăguțul ei iubit
În bătaie a murit...
Iată dragă primăvară,
Rândunica vine iară;
Dar bădița ei nu vine,
C-a murit în țări străine
Trandafirul împuște, -

¹ *Familia*, Pesta, Anul IX, 1873, 7/19 ianuarie, nr. 1, pp. 5-6.

Badea ei nu mai sosește!
Toate florile-nfloresc,-
Dar ei doi se veștejesc;
El acolo în mormânt,
Ea aice pe pământ.
Toată floarea e voioasă,
Numai dânsa-i tot duioasă;
Doru-i fuge... iar se-ntoarce,
Pieptul ei durerea-i stoarce.
Bate vânt și nu-nceta,
Dorul crud o săgeta...
Câte flori sunt prin poiene
Și prin codri buruiene,
Nu pot să o lecuiască,
Nici barem s-o liniștească!
Noaptea când din cer coboară
La drăguț dorul îi zboară;
Ziua vine... noaptea trece,
Dor cu dor la ea se-trece.
Când se simte că-i e bine,
Atunci se-neca-n suspine,
Când se simte că-i mai place,
Atunci de dor pe pat zace...
Nu băga pe nime-n samă,
Nici cuvintele de mamă;
Care-i zice tot mereu:
„Anuță, sufletul meu!
Pentru bunul Dumnezeu,
Lasă-te de dorul tău!

Iată fața ta de spumă
Se face pământ și humă;
Iată fruntea ta senină
Se face pământ și tină!
Frumoasa gurița ta,
Nu-nceta a văieta!
Încetează... nu mai plânge!
Că de-i plânge...
Te vei stinge!
Și cu tine
Și pe mine!”

Ea din grai așa grăiește:
„Mamă! ... dorul mă topește;
Și-n deșert mă voi opri...
Căci eu totuși voi dori,
Voi dori
Pân voi muri!
Dar tu mamă
Bagă seamă
Și mă-ngroapă-a treia zi!
Și pe cruce-așa să-mi scrii:
„Cititorilor iubiți,
Aveți grijă, vă feriți,
Vă feriți
Să nu doriți!
Vă feriți de dragoste,
Căci e mare pacoste!”

IDENTITATE

DE LA BĂILE DIN SÂNGEORGIU

- *În fuga condeiului* -

20 iulie 1904¹

Sezonul e în toată splendoarea. Deși la înălțime de câteva sute de metri peste Adriatica, căldura e înăbușitoare chiar și aici, și băile reci cu brațe deschise larg, primesc cu drag pe toți cei ce se aruncă la sânul lor spre a uita de zăduf.

De când am fost pentru ultima dată aici Sângeorgiul s-a mai schimbat. Societatea „Hebe” s-a dizolvat și azi îngrijirea de băi o face comuna prin reprezentantul său învățătorul emerit Șorobetea (sau Șorobescu) cum îi spune inspectorul școlat Haliță.

Adevărat că progresul acesta se face foarte încet, dar în sfârșit se face. Toate coastele dealului, din care țâșnește „izvorul tămăduirii” sunt pline de plantațiuni, întâi, castanii și brazii vin să ocupe locul tufarilor primitivi. Cărrari serpentine se încrucișează pe toată linia dincoace și dincolo de dealul, pe care fiecare oaspete al băilor e obligat să-l facă cel puțin odată, sau de două ori la zi. Dimineața muzică cântă, spre a îndulci puțin gustul apei, pe care bolnavii o sorb de altcum cu plăcere și are 5 izvoare Sângiorgiul, cu ape de diferită putere și gust. Dimineața mai ales, lumea se grăbește la izvoare, fiecare cu pocalul, spre a face cură. Și când la ceasurile 8, musica intonează „Cafee-Marșul”, — cum îi zice d-l Trif de la Kun Szt. Marton — și lumea pogoară la dejun, rari sunt aceia, care să nu treacă cel puțin în fugă pe la „Cassă” spre a întreba de scrisori. „Poșta” are atâta farmec, chiar și aici, cât e foarte greu să te smulgi de sub atracția aceasta, deși perfectă vindecare numai prin completă liniște se poate câștiga. Și desăvârșită liniște ai numai atunci, când nu mai știi în ce zi a săptămânii ești, în care zi a lumii, dacă nu aștepti și nu trimiți nici o scrisoare. Când ești legat de lumea de afară, chiar și prin câteva șire aruncate pe o „ilustrată”, sau când ești curios să afli știrile ziarelor, ai isprăvit cu desăvârșirea aceasta. Și e pagubă, căci așa bine ți-ar putea refortifica puterile și nervii, câteva zile de acestea! Ei, dar mărețele serbări de la Putna și războiul din Extremul Orient, — deșteaptă curiozitate chiar și la redactorul d-voastră, care a venit aici spre a uita cu totul de lume. Și e potrivit Sângeorgiul pentru aceasta. La depărtare de 4 ceasuri cu trăsura de Bistrița, de 3 ceasuri de Năsăud și de vreo 2 ceasuri de Rodna, are ruptă ori ce comunicație cu lumea mare. Zilnic faci aceleași lucruri, dai față cu aceleași persoane cunoscute și te plimbi pe același drum. Puțină variație fac oaspeții care mereu se prenoiesc cu persoane noi. De astă dată e lume multă la băi: români de aici și de dincolo, nemți și sași o mulțime, evrei cu și fără perciuni, domni și țărani, toți într-o nădejde uniți, așteaptă mult bine de la băile acestea. Dar binele acesta, cam întârzie câteodată, când considerații externe îl împiedecă în drumul său dătător de sănătate. Ei, dacă doamnele noastre pierd la — nobel 31 .— domnișoarele îs nenorocoase în dragoste, dacă d-l fost conducător de cărți

¹ *Unirea*, Blaj, Anul XIV, 30 iulie 1904, nr. 31, p. 294 (articolul este semnat cu pseudonimul *Bolnavul*).

funduare se supără, când prietenul Emil se pune să-i dovedească că în „cărți” câștigă cel care joacă cu inteligență, nu cel care are noroc; dacă părintele Lazar ne cheamă la „feștanie” și părintele Vasile își strică stomacul, — nu poți spune fără păcat, că băile Sângeorgiului ar fi vina. Dar ce să-i faci, dacă vinul e rău pe aici dacă și „1 deți ” e prea mult la o mâncare și dacă în fiecare zi fratele Lazar vine să ne întrebe de sănătate și în fiecare Duminică e petrecere cu dans în „Cursalonul” băilor! Ne-om „petecimu-ne"! Încolo e bine la Sângeorgiu, viață patriarhală românească; pagubă că anul acesta n-a mai venit căp. Părăianu din România, să ne delecteze cu povestirile sale pline de farmec. Ne sculăm la 6, bem apă cu sau fără lapte, și înconjurăm dealul până la 8, dejunăm, apoi citim jurnale sau jucăm cărți (fratele Emil spune că de a ună zi s-a jucat cel dintâi joc domnesc aici, adică calabrias). De la 10—12 lumea e scaldă: răci sau calde. De la 12—1 prânzim, la 5 începe din nou muzica, și damele, care de care mai „gătate” ori „chichițe” defilează sus la izvor. Sara după cină ne întâlnim iarăși și ascultăm poveștile pline de umor ale inspectorului Halită sau câte un cuplet antisemit de la Iași.

Mă opresc aici nu mai pot scrie: o damă ce stă în față cu fereasta mea face studii de canto și mă conturbă.

De încheiere, însemn câteva nume de-a oaspeților români:

- *Iosif Pop*, jude la Curie cu nepoata sa domnișoara *Georgeta*;
- *Vasile Petri* prof. emer. cu fiicele sale;
- *Dr. Eusebie Roșca*, dir. sem. Sibiu;
- *Alexă Candale*, inginer, cu dna, București;
- *George Pârău*, director, cu d-na, Brad;
- *Solomon Halită*, inspector școlar, București;
- *Vasile Pop*, jude de tablă, pensionar, Dej;
- *Vasile Borgovan*, profesor, cu familia, București;
- *Dr. Sever Mureșianu*, profesor, cu familia, Iași;
- *Aurel Isac*, Cluj;
- *Nestor Oprean*, avocat;
- d-na *Godolan*, Ginlatelec;
- *Piciu*, cu d-na, Năsăud;
- pâr. *Vasile Dumbravă*, Salva;
- capelan *Negruț*, Bistrița;
- pâr. *Făgărășan*;
- adv. *Tripon*;
- adv. *Linul*, cu dna, Bistrița;
- d-na *Gal* cu *Virginia* Sâcuieu;
- d-l *Trif* cu familia, K. Szt.-Marton;
- prof. *Sabo*, Blaj;
- *A. C. Domșa* cu d-na, Blaj;

- D-na *Cutean* cu d-na *Val. Pop*, Făgăraș;
- Dr. *Barbu*, Dej cu d-na;
- *Ana German*, Bistrița;
- domnișoara *Filipan*, Năsăud,
- cons. *Pahone*;
- *Ios. Luchi*, cu d-șoara,
- fam. *Mureșan Liviu*, Năsăud;
- Dr *Andressi* cu d-na, Bănat; prot. *Șagău*, Reghin, cu dna;
- universitarii *Bănuț*, *Bogdan*, *Tanco* etc.

Mult Onorată Direcțiune giu-
nasiale !

Alăturat am onoare a sustine ca lăsa stima
Testimoniul medical ce mi lăsa cerut, pe lănga
care am onoare a remănea cel mai devotat

Iăngeorgiu, in 1. Octobrie 1891 D. A. P. Aleaif

RESTITUIRI

FOLOASELE PRACTICE ALE METEOROLOGIEI

DR. A. P. ALEXI

Oamenii de comun sunt deprinși a aprecii numai acele științe, care prestează în mod direct înlesniri și foloase evidente pentru viața practică.

Meteorologia numai de atunci a început a fi apreciată și îmbrățișată cu mai multă căldură, de când rezultatele ei începură a fi puse în folosința societății omenești.

Vom cita la acest loc unele din acele foloase practice ale meteorologiei, care sunt deja constatate.

Unul dintre foloasele mai însemnate este fără îndoială prezicerea sau prognozarea timpului. Prognozele nu se mai fac ca mai înainte în mod problematic, ci bazate pe fundament științific, prin urmare cu mai multă siguranță și cu mai mare verosimilitudine.

Progresul meteorologiei stă astăzi întru aceea:

1. Toate semnele uzitate mai de mult ca prorocitoare de timp s-au redus la valoarea lor adevărată.
2. Pentru facerea de prognoze s-a statorit o bază științifică.
3. S-au ținut marginile între care se pot face prognoze cu succes sigur sau cu mare verosimilitudine.

Este știut că toți aceia, care au ocupațiuni în liber, adică se află în o legătură mai strânsă cu fenomenele ce se petrec în aerul atmosferic, preoții, păstorii, pescarii, vânătorii, economii etc. sunt deprinși a face un fel de prognoze de timp, anumit din fenomenele aerului și din cele cosmice, din purtarea animalelor și a plantelor, din unele semne ale mineralelor, ba chiar și din unele acte fiziologice. Așa este cunoscut încă de mult, cum că unele animale precum pinguinii, broaștele, lipitorile, porcii etc. sunt foarte presimțitoare față de procesele ce au a se dezvolta în timp apropiat în aerul atmosferic și cum că prin purtarea lor pot să trădeze apropierea unei schimbări de timp sau apropierea unei furtune. Omenii cu băătătură la picioare sau cu reumă, de regulă profeteșc schimbarea de timp. Este cunoscut călindarul cu cepe, umezirea sării etc. Dar totodată este destul de știut cât de puțin preț poate să se pună pe astfel de prognoze.

Fazele lunii sunt privite încă din timpurile cele mai vechi de o înaltă autoritate pentru prognozarea schimbării de timp. Este cunoscută și astăzi axioma: „Prima, secunda nihil, tertia aliquid, quarta et quinta qualis, tota est luna tio talis”, adică ziua a 4-a și a 5-a după lună nouă sunt dătătoare de ton pentru întreaga lună — de aceea s-au făcut multe încercări pentru a demonstra influența lunii cu diferitele ei faze asupra fenomenelor meteorologice. Însă după multe

cercetări s-a dovedit, cum că aici lipsește orice bază științifică și cum că influențele lunii asupra schimbării de timp este numai un prejudet.

Mai mare însemnătate au însă prognozele bazate pe schimbările presiunii aerului cu deosebire la suprafața mării.

Încă pe la începutul sutei a 19-a s-a observat la marea ostică, cum că scoborârea sau înălțarea nivelului mării sunt urmările unei depresiuni neegale a aerului atmosferic, care prognozează o schimbare a timpului. Acest fenomen s-a observat și la lacurile din Helveția etc.

O mare senzațiune a făcut prima prorocie a lui Otto Guericke, despre venirea unei furtune, făcută pe baza constatării depresiunii aerului, cu ajutorul unui aparat: barometru de apă. — Căderea subită a columnei mercuriale din barometru și astăzi este cel mai sigur profet despre apropierea unei furtuni, ceea ce-și află ușor explicarea dacă știm, că căderea subită a mercuriului se întâmplă în urma unei scăderi subite a depresiunii aerului, cauzată prin pierderea echilibrului din aer, în urma cărei schimbări de echilibru trebuie să se nască furtuni.

Mai anevoie este de profețit cu ajutorul barometrului o schimbare a timpului în spre bine, adică din timp rău în timp frumos și din timp frumos în timp rău, din cauză, că schimbările, ce s-ar putea prognoza sunt numai verosimile. O prognoză mai aproape de adevăr nu se poate ajunge, decât dacă pe lângă barometru se observă direcțiunea și intensitatea vânturilor, umiditatea aerului, cu un cuvânt toate elementele meteorologice.

Un mare progres a făcut meteorologia cu deosebire în Europa mijlocie în deceniile din urmă, de când s-a format și s-a dezvoltat așa numita teorie despre vânturile volburoase sau verticeloase. De atunci s-a constatat, și astăzi este lucru limpede, cum că mai toate schimbările depresiunii aerului, care influențează asupra celorlalte elemente meteorologice ce se nasc pe Oceanul Atlantic, străbat până în Europa vestică, medie și nordică.

Înainte de începerea unei volbure se arată la toate barometrele de la țărmurile mărilor o cădere repentină a mercuriului, în deosebi în Irlanda, Anglia, Portugalia, Franța occidentală etc. Acele stațiuni, unde se observă această depresiune se încunoștiințază reciproc pe cale telegrafică, împărtășindu-și toate observările făcute în un timp, se însemnează pe hartă și se împreună toate acele puncte, în care se constată aceeași presiune aeriană, prin o liniă curbată și în acest mod căpătăm un sistem de isobare, cu care ne putem servi la formarea unei priviri clare despre starea presiunii aerului. Aceste linii curbe au ca niște cercuri un centru, de la care se urmează unele după altele ca și undele de apă. Din depărtarea acestor isobare deolaltă se calculează intensitatea vântului. De la permutarea acestor isobare de pe o zi pe alta se află calea, ce o va percurge centrul volburei și în urma acesteia se poate ști, ce schimbări va suferi vântul, căldura, hydrometeorele, depresiunea aerului, cu un cuvent toate fenomenele meteorologice¹.

Dacă rezultatele generale, obținute la stațiunile centrale, se comunică pe cale telegrafică cu oricare altă stațiune, iar aici se compară acestea cu observările locale, se capătă rezultatele dorite

¹ *Familia*, Anul XXIV, Oradea-Mare, 4/16 septembrie 1888, nr. 36, p. 415.

pentru o prognoză sigură, care se poate publica numai decât prin foile de zi. Astfel publicul poate fi informat de timpuriu despre schimbările, ce au să se aștepte în zilele proxime.

Dar cu acesta să nu ne facem iluziuni, să nu ne așteptăm la prognoze pe multă vreme înainte, căci timpul, pentru care se pot face prognoze sigure după starea actuală a științei meteorologice, nu poate fi mai mare decât 2—3 zile. Se poate însă, că mai târziu, după ce știința meteorologică va ajunge la un nivel mai înalt de dezvoltare, să se afle și mijloacele trebuincioase pentru a se putea face prognoze sigure pe timp mai lung înainte. Acuma pentru timpuri mai lungi noi trebuie să ne mulțumim numai cu verosimilitudini.

Dar și atâta este de ajuns pentru a constata o mulțime de foloase și binefaceri, mai ales pentru agricultori. Ca exemplu am văzut mai sus la Franța, unde este organizat un serviciu meteorologic special agricol și cu succesele cele mai bune.

Dar să trecem la altă parte practică, la un alt succes atât de eminent și de folositor pentru omenire adică: prognostica tempestăților și a uraganelor maritime, care este știut, că cauzează atâtea naufragii și nefericiri.

Câte suflete de oameni, câte averi câștigate cu grea muncă și cu cruntă sudoare nu se prăpădesc prin un singur naufragiu? De aceea meteorologia, nu a putut să-și ia o misiune mai frumoasă și mai nobilă, decât ca prin rezultatele ei să delătoreze pericolele de această natură prin vestirea timpurie a sosirii uraganelor maritime și prin avizarea celor interesați, ca să se potă feri de cu bună vreme de ele.

Meteorologia bazată pe cunoștința volburilor, ce am văzut, că se dezvoltă la suprafața oceanelor, de unde vin și peste continent, este în stare a determina direcțiunea, timpul și intensitatea unui uragan, precum și calea sau ținuturile, pe unde are să treacă.

Aceste prognoze au deschis mai întâi ochii publicului și cu deosebire a regimurilor, care au văzut, câtă importanță au studiile meteorologice mai ales pentru lumea comercială.

Stațiuni de avizuri de furtune s-au întemeiat mai întâi în Hollandia, la stăruințele renumitului meteorolog Buys-Ballot, prin ordinațiunea de la 21 mai 1860, apoi în Anglia la 1861, în Franța la 1863 și în Austria la 1866 și în urmă în toate statele mărginașe cu marea.

Prognozele la aceste stațiuni de avizuri se fac în modul următor: se semnalizează telegrafic toate depresiunile, ce anunță apropierea unui vifor, se calculează pe baza observărilor corespunzătoare poziția centrului volburei, se calculează iuțeala, direcțiunea, în care vine, precum și mărimea verosimilă a gradientului și toate acestea se aduc la cunoștința publică peste tot locul prin semnale vizibile din depărtări mari, ce se dau din anumite locuri de pe țărmurile mărilor. Ca aparat pentru semnale se folosește aeroclinoscopul lui Buys-Ballot. Acest aparat este compus din un stâlp, în vârful căruia este întocmită o balanță mobilă de fier, așezată orizontal, la care un braț este îndreptat spre nord și este colorat roșu, cu al doilea braț spre sud și e colorat alb. Din diferitele înclinațiuni ale acestei balanțe față de orizont se cunoaște, de este a se aștepta un uragan sau nu, și în ce măsura de mare. Când ambele brațe se află orizontale sau aproape orizontale, este de așteptat vreme bună, nu e teamă de uragane sau furtuni; dacă însă brațul alb

nordic este ridicat în sus, se așteaptă o vreme cu atât mai rea sau uragan mai mare, cu cât va fi unghiul de înclinațiune mai mare.

Semnalele date cu ajutorul acestui aparat, sunt aviz pentru vasele din apropiere. Cei ce voiesc să călătorească și văd că semnalul este nefavorabil, așteaptă la port, iar vasele ce se află nu departe de malurile mării, se avizează prin alte semnale ca să se reîntoarcă în porturi. Iată ce zice un raport oficial englez despre aceste stațiuni de avizuri :

„Sistemul de telegrame meteorologice face progrese solide. Semnalele de aviz s-au făcut în mai multe de 100 stațiuni britanice și toate observările făcute la malurile noastre se împărtășesc cu stațiunile continentale începând de la Norvegia până la Spania. Iar rezultatele acestor comunicațiuni, ce se fac la Hamburg, au fost până acuma în cel mai mare grad mulțumitoare”.

Un alt folos practic al meteorologiei este următorul:

Vestitul meteorolog american Maury Mathew Fontaine, născut în 1807, decedat 1873, care a fost multă vreme superintendentele observatorului nautic din Washington, a pășit mai întâi cu ideea fericită de a aplica rezultatele meteorologiei și cu deosebire cunoștințele despre curenții aerieni și marini în praxă la navigațiune. Dânsul a și scris două opere: *Sailing Directions* și *The physical geography of the sea, and its Meteorology*, New-york 1856; prin care în adevăr s-a ridicat la știință geografia fizică a mărilor precum și curenții marini și aerieni.

Lui Maury i-a succes de a afla alte drumuri pentru navigațiune, cu mult mai scurte. Astfel a redus dânsul drumul dintre New-York și Rio de Janeiro de la 41 la 24 zile, iar mai târziu la 18 zile, adică la mai bine de jumătate; mai departe drumul dintre New-York și San Francisco în California de la 180 zile la 135 și mai târziu la 100 de zile.

La congresul din Bruxelles la 1853 s-a oferit Maury marinei engleze, cum că dânsul va scurta drumul dintre Anglia și Australia cu o lună de zile, iar drumul înapoi și cu mai mult. Și în adevăr că acel drum, care mai înainte se făcea în 250 de zile tur și retur, Maury l-a făcut numai în de zile, adică aproape numai în jumătate atâta vreme.

Maury a dovedit prin aceasta, cum că nu totdeauna drumul cel mai oblu este și cel mai scurt cu privire la timp și cum că călătoria pe mare se promovează în mod foarte însemnat prin curenții marini și cei aerieni și cum că cu ajutorul acestora se poate ajunge mai curând la scop și pe drumuri înconjurătoare. Așa călătoria la Australia din Anglia nu urmează ca până aici drumul cel mai scurt, ci se îndreaptă mai întâi spre America sudică, de acolo o cârligă în direcțiunea sud-estică și circa pe la 50° lățime sudică trece pe sub capul de Bună Speranță spre Australia. Calea înapoi nu o face iară pe acest drum, ci înconjură capul Horn de la sudul Americii sudice și de aici spre Anglia. Aceste descoperiri ale lui Maury au pus lumea în uimire, cu deosebire cea interesată, comercială. Prin aceste rezultate s-au produs dovezi și pentru omenii cei mai reali, care nu vor a aprecia importanța unei științe, decât după foloasele practice dovedite matematiceste¹.

¹ *Ibidem*, 11/23 septembrie 1888, nr. 37, pp. 426-427.

Așa se pot dovedi aici matematiceste foloasele practice: dacă se compută de o tonă la zi numai 1 fr. ca șpese de porto, iar povara unei corăbii cu 600 tone calcul mediu, rezultă la zi un câștig de 600 fr. Am văzut însă, cum că prin călătoria indicată de Maury se scurtează drumul până în Australia cu 120 zile care dau un câștig de 72.000 fr. Va să zică o singură corabie câștigă în o singură călătoria din Europa până în Australia și retur, acestea cruță la an suma de 120.600 fr. care calculată numai pe 25 de ani dă fabuloasa sumă de 2 miliarde și 240 milioane fr. Să nu uităm însă de celelalte continente, să nu uite mai departe de câștigul în timp, care este cel mai scump capital cu deosebire pentru lumea comercială.

O altă parte practică a Meteorologiei este următoarea. În țările unde se cultivă așa numitul plutărit, precum și în ținuturile noastre, este de multă însemnătate de a se ști cantitățile de apă ce curge pe anumite râuri în anumite vremi, ca așa să se poată orienta în privința timpului de plutărit și a mărimii pluteilor. Aceasta se poate ajunge numai cu ajutorul observațiilor meteorologice și respectiv hydrometrice. Sunt anumite ramuri de industrie precum morăritul, care să bazează numai pe puterea apei din respectivele râuri și râulețe, prin urmare au trebuință de a cunoaște cantitatea minimală de apă, ce curge pe acele râuri.

Dar nu de mai puțină însemnătate este și cunoașterea maximului de apă ce curge pe un râu mai ales în acele țări precum este și Ungaria, în care sunt ținuturi întregi expuse inundațiilor, pentru că cunoscându-se maximul apei, ce poate curge pe un râu, să se poată lua de cu bună vreme toate măsurile de precauțiune. În America am vădut și mai sus, că este introdus un sistem de stațiuni de alarmă, care au însărcinarea de a aviza totdeauna ținuturilor de la șes destul de timpuriu, când se observă prin părțile de sus ale râurilor, că s-au pornit ploi torențiale, în urma cărora să prevadă pericolul inundației ce amenință ținuturile de la șes.

Dacă astfel de stațiuni s-ar introduce peste tot locul, unde se pot ivi astfel de cazuri de inundații, s-ar înconjura multe nenorociri.

Cine nu cunoaște însemnătatea irigațiilor și a canalizațiilor pentru agricultură, care se bazează pe cunoșterea cantităților de hydrometeore, ce cad la un loc și care cantități nu se pot constata decât cu ajutorul meteorologiei.

Încă o parte folositoare a meteorologiei:

Care grădinari, viar, pomolog s-au în genere care agricultor nu știe, câte daune aduce bruma atât la flori cât și la fructele de pomi, la struguri etc.? De toate aceste pagube îi poate mântui numai știința meteorologică. Dânsa ne învață, cum că totdeauna, de câte ori cade brumă, temperatura aerului precum și umezeala absolută este mică iar radieră caldă peste noapte foarte mare. Dacă temperatura aerului nu este mai mare de 1—5°, iar umezeala absolută mai mică de 4mm, atunci punctul pentru rouă este sub 0, va să zică fiind cerul înseninat, pozitiv va cădea brumă.

Meteorologia prognozează căderea de brumă numai până în 24—48 ore, dar destul de timpuriu pentru a se putea îngriji, ca să se scutească plantele de efectele ei dăunătoare.

Horticultorii noștri și până acuma au luat mijloace de precauțiune la unele plante mai simțitoare precum: crastaveții, fasole, baraboi etc., acoperindu-le în timp de noapte. Dar nu toate plantele se pot acoperi și scuti în acest mod, precum sunt arborii și cu deosebire viile. Aici se folosesc alte mijloace precum: fum de gunoaie, de théer etc.

Pe urmă înse ca o parte practica a științei meteorologice se poate număra: Climatologia, adică acea știință, care se ocupă cu cunoșterea stării media a elementelor meteorologice din un loc, între care sunt a se înțelege și variațiunile regulate zilnice și anuale:

Încă de pe timpul marelui Humboldt este cunoscută însemnătatea climei pentru un loc sau un ținut. Nu este niciun ram din științele naturale, care să nu reflecteze la însemnătatea acestei științe. În botanică, în zoologie, în agricultură, în silvicultură, în horticultura, dar chiar și în medicină cunoșterea climei și a influenței ei este de cea mai mare importanță.

Dacă cineva voiește să cultive în un anumit loc cutare plantă, are să știe mai întâi câtă cantitate de căldură trebuiește acelei plante și pe cât timp, apoi care este temperatura medie, maximală și minimală pentru acel loc. Din necunoșterea acestor condițiuni, câte încercări de aclimatizare de plante au rămas fără succes, făcându-se cheltuieli zadarnice. În deșert am încerca se cultivăm holde de grâu sau vii la vârful munților și degeaba am planta Rhododendron sau Albumelă sau Curechiu de munte în grădinele noastre, căci aceste plante nu se vor aclimatiza și dacă vor trăi un an sau doi, vor peri, pentru că alta este clima de la munte și alta cea de la șes, de aceea vedem, că alta este flora alpină și alta cea de la șes.

Precum cu plantele așa și cu animalele.

Apoi cunoașterea tuturor acestor condițiuni de aclimatizare ne învață meteorologia.

Dar cunoșterea condițiilor climatice ale unui loc este de mare însemnătate pentru medicină, pentru că prosperarea sănătății unui om se condiționează foarte de multe ori de climatul unui loc. De acea nu arareori vedem cazurile, că oamenilor cu anumite morhuri li se recomandă schimbarea climei. Aceasta înse nu s-ar putea face, dacă nu s-ar cunoște elementele meteorologice, ce constituie clima respectivelor ținuturi.

În igienă cunoșterea temperaturii și a celorlalte elemente climatice este de un interes capital. Un medic nu se poate gândi a aplica într-o localitate unele măsuri, ce dictează știința igienii, fără să cunoască cu precizie valoarea elementelor climatice a localității din chestiune. În special stațiunile balneare trebuie studiate cu o deosebită luare aminte spre a le determina clima lor particulară. Fără cunoștința acestei clime în generalitatea sa și mai cu seamă în extremele sale, un medic nu poate prescrie unui bolnav a merge la cutare stațiune balneară.

Iata dară și aici serviciile, ce ni le face meteorologia. Tot în legătură cu studierea climei unui ținut ne învață tot meteorologia despre foloasele, ce ni le aduc pădurile pentru a îmbunătăți clima unui ținut, precum de altă parte daunele, ce ni se cauzează prin devastarea pădurilor nu numai din punct de vedere al climei, dar și din punctul de vedere al deselor inundări de ape.

Meteorologia mai are încă o importanță deosebită din punctul de vedere al influenței, ce au pădurile asupra timpului și asupra climei, asupra promovării sau împiedicării de inundări, asupra

bogăției sau lipsei de izvoare și peste tot asupra stării igienice și culturale, în care se află țări întregi.

Pentru a se constata importanța ce o are meteorologia și din aceste puncte de vedere au început a se întemeia stațiuni meteorologice speciale forestiere. Mai întâi a întemeiat regatul Saxoniei între anii 1862—1863, 9 stațiuni forestiere; regatul Bavariei între 1866—1867, 19 stațiuni, după care s-au întemeiat în Helveția, Italia, Austria, Prusia, Rusia.

Aceste puține date vor fi suficiente pentru a pricepe importanța acestui studiu, se va înțelege pentru ce toate statele au început a o îmbrățișa și a-i da tot cursul posibil. Astfel va progresa aceasta tânără știință spre binele comun al omenirii întregi¹.

¹ *Ibidem*, 18/30 septembrie 1888, nr. 38, pp. 438-439.

REUNIUNEA MARIANĂ

Adunarea din Sângeorgiul Român¹

— raport special al *Unirii* —

Reuniunea învățătorescă „Mariana” din comitatul Bistrița-Năsăud și-a ținut adunarea generală la 2 și 3 August a.c. în vestita comună românească Sângeorgiul Român, cunoscută onoratului public, pentru băile minerale aflătoare aici.

Învățătorimea, nu atât pentru însemnătatea băilor, ci mai vârtos pentru interesul ce-l are față de înaintarea în cultură a poporului român din acest ținut, s-a adunat aici, cu puține excepțiuni, aproape toți membrii, care și până aici au arătat totdeauna, că sunt la culmea chemării lor.

În 2 August, în ziua de Sfântul Ilie proroc, în corpore au luat parte la serviciul divin, care s-a săvârșit din partea O.D. Anton Precup, preot în Rebrîșoara, Ilie Pozmușan, preot în Ragla și Aurel Chintean, preot local. Biserica frumoasă și spațioasă era ticsită de poporul cel mult adunat și îmbrăcat în veșmintele care caracterizează portul național românesc și așa zicând original și care formează fala poporului din acest ținut, precum și de un mare public de inteligență română, ce s-a adunat la băi. Cântările bisericești le-a executat corul compus pe 4 voci din plugari și inteligență sub conducerea zeloșilor învățători locali. Cât pentru executarea corectă și armonioasă a cântărilor, las să-și deie părerea publicul inteligent ce a asistat la acest serviciu, din parte-mi zic, că pe toți ne-a frapat și ne-a lăsat încântați de cele auzite în sfânta biserică. Iar învățătorii merită nu numai recunoștința și lauda ce li s-a adus în persoană din partea publicului asistent, fără și pe această cale să fie lăudat zelul și abnegațiunea ce a prestat-o la conducerea și compunerea acestui cor. Ceialalți învățători, care în comunele lor, până acuma n-a întreprins astfel de servicii pe altarul cultural, național și dumnezeiesc, ieie exemplul de aici și până nu e târziu încă, facă pașii de lipsă în aceasta privință, căci firește care s-a putut convinge, că o astfel de întreprindere este ea o coroană nepieritoare pusă pe altarul de jertfă, adusă din partea învățătorului, neamului său românesc.

La finea serviciului divin O.D. Aurel Chintean, preot local, suie amvonul și prin o predică acomodată plină de însuflețire, arată poporului adunat, chemarea învățătorului, precum și sarcinile grele ce sunt împreunate cu chemarea sa, roagă pe poporenii săi, ca cu brațele deschise să primească între ei pe acești apostoli, ce propovăduiesc lumină între ei și să nu-i privească de răufăcători, ci de cei mai mari binefăcători ai lor. Căci de la ei au tot binele intelectual, numindu-i sarea pământului și arătând scopul întrunirii lor de azi, dorește „Reuniunii” înaintare și

¹ *Unirea*, Blaj, Anul XIV, 27 august 1904, nr. 35, pp. 329-330.

prosperare, iar membrilor tărie, ca să se poată lupta ca niște „atleți” în contra piedicilor fatale ce-i sunt puse înaintea.

După finirea Sfintei Liturghii, învățătorii s-au adunat în o sală de la școală, unde, după ce au luat un dejun de la ora zece, s-au întrunit la ședință.

Ședința I

La ora 11 a.m. fiindcă președintele On. D. Gherasim Domide n-a putut lua parte la ședință, cu conducerea acesteia s-a încredințat vicepreședintele, veteranul învățător normal din Năsăud, Ignățiu Seni. Acesta, prin o vorbire dulce și avântată, punând la sufletul învățătorului școala, declară ședința deschisă și se purcede la pertractarea celor 12 puncte din programă.

Cel mai splendid colorit sărbătoresc al acestei ședințe l-a dat o mulțime de bărbați de școală atât din România, cât și de la noi și pe care numai în fuga condeiului i-am putut însămna, ținându-mi de datorință a-i aminti la acest loc: Gr. V. Borgovan prof. în București, vestitul pedagog și tatăl învățătorii, Haliță, inspector scolastic în București, Dr. Constantin Pop, prof. Dr. Codrean, prof. și v. primar în Galați, Sever Mureșan, prof. de desen, care toți sunt de origine ardeleni, trăiesc în România și s-au mai întors la căminele lor pentru a se recrea. Apoi O.D.A.C. Domșa, redactorul *Unirii* din Blaj, Dr. Sabo, prof. Blaj, Haliță, prof. Năsăud și din partea insp.reg. de școli sub inspectorul Polyanszky și o mulțime de preoți de ai noștri etc.

După deschiderea ședinței, se dă cuvântul d-lui prof. Borgovan din București, care în călduroase cuvinte, salută *Reuniunea* întrunită în adunare generală și mulțumește pentru alegerea de membru onorar.

S-a constatat numărul membrilor de față care, după cum am amintit, întotdeauna au arătat viu interes față de această reuniune, prezentându-se în număr aproape complet, au urmat apoi emiterea comisiunilor:

- a) pentru verificarea protocolului, alegându-se domnii M. Linul. N. Catarig și M. Găvriluțiu;
- b) pentru înscrierea de membri noi, alegându-se, pe lângă învățătorii din loc, dl. I. Hangea, învățător normal în Năsăud.

Urmează raportul anual despre activitatea reuniunii, care raport s-a compus cu multă dibăcie din partea d-lui secretar și director la școala normală din Năsăud, Cl. Grivase, umplând de bucurie inimile ascultătorilor, văzând ce mult înaintează și ce progres face aceasta reuniune din an în an.

Raportul căsarului și preliminarul de buget pe 1905 care a fost compus cu multă judecată, s-a primit unanim și căsarului I. Hangea i s-a dat absolutoriul.

Raportul comitetului asupra disertațiunilor intrate ca operate de concurs și conferirea premiului scris, se hotărăște ca să rămână, până ce se vor citi operatele din partea autorilor lor, ca astfel adunarea împreună cu comitetul să aducă hotărâre în privința distribuirii premiului.

Temele de concurs au fost următoarele:

- a) Creșterea fetițelor, ce direcțiune este a se urmări în creșterea fetițelor în genere și în special a fetițelor din acest ținut?
- b) Care sunt datinele cele ale poporului din acest ținut și care ar fi mijloacele mai corespunzătoare pentru delăturarea acelor?
- c) Economia: lucrarea și cultivarea pământului, creșterea animalelor, pomăritul și stupăritul.

Fiind timpul înaintat, se hotărăște că din operatele intrate să se citească, cea de sub punctul b) elaborat de Silvestru Murășan, învățător în Rodna Veche.

La orele 2 ½ p.m., de la școală învățătorimea împreună cu inteligența adunată, s-a dus la băi unde s-a aranjat banchetul care a decurs în mijlocul unor însuflețitoare toasturi. La ora 8, seara, s-a dat reprezentație declamatorică teatrală.

Sala de banchet prefăcută în sală de producțiune, la apariție se vedea spațioasă, dar în scurt timp s-a dovedit prea mică.

Ședința II

În 3 August, dimineața la 8, învățătorii se întrunesc iar la școală, unde continuă mai departe dezbaterile punctelor restante din programă. La aceasta ședință, iar am avut onoarea a saluta în mijlocul nostru, pe Dl. Gr. V. Borgovan dând învățătorimii în mai multe direcții sfaturi folositoare, apoi Dl. Dr. Sever Mureșan, Dr. Monda, medic sub inspectorul Polyanszky etc.

Se purcede la citirea operatelor amintite și care se ascultă cu viu interes. Tema de sub litera a) lucrată de domnii S. Murășan, învățător Rodna Veche, Anton Domide, absolut de „Pedagogiul” din Pesta și d-șoara E. Pioraș, învățătoare în Rodna Veche. Toate trei lucrările au fost compuse cu multă sânguință și toate de însemnătate, nu numai pentru învățători, ci și pentru public, ba chiar și pentru economi. Mai cu seama lucrarea d-lui S. Murășan de sub litera b) citită în ședința primă a secerat o mulțime de aplauze, hotărându-se ca să se facă posibilă de citit din partea învățătorilor în fiecare comună poporului. Deci, adunarea împreună cu comitetul aduce hotărârea ca premiul de 24 cor. să se distribuie între cei trei elaboratori în părți egale. Și să se publice în *Foaia școlastică* din Blaj și *Foaia poporului* din Sibiu.

Se aduce la cunoștință adunării, cum că societatea de împrumut „Mercur” din Năsăud, la timpul său a dat un premiu de 30 cor. pentru de a se premia acel învățător din districtul Năsăudului, care va dovedi că are grădina cea mai frumoasă de pomi. La acest premiu s-a insinuat R. Densușan învățător Mocod, I. Murășan și S. Berendi, învățător Telciu.

Pe baza constatării făcute, premiul se conferă d-lui R. Densușan, iar celorlalți doi li se aduce laudă.

Comisiunea pentru înscrierea de membrii noi. raportează, că sau înscris 5 membrii fondatori, pe caii adunarea-i primește cu aclamațiuni.

Propunerile insinuate prezidiului înainte de adunare cu 24 ore, se concred biroului central, ca să se aducă hotărâre în merit.

O vie discuție a avut loc în cauza alegerii de președinte, din motivul că fostul președinte, vrednicul bărbat M.O.D. Gherasim Domide, fiind bolnav și îngreunat cu prea multe afaceri, cu părere de rău a fost silit să-și deie abdicarea.

Fiindcă M.O.D. Gherasim Domide în mai multe rânduri s-a încercat să-și deie abdicarea de la acest post, pe care cu vrednicie l-a purtat timp mai bine de 3 ani și învățătorimea l-a văzut cu multă dragoste în mijlocul său, totdeauna i-a respins cererea, acum însă cu părere de rău a fost silit să i-o primească, alegându-se în locul lui vicariul foraneu ep. din Năsăud, Rev. D. Ciril Deac. Deie bunul Dumnezeu ca și în persoana nou alesului președinte să afle învățătorimea un scut tare, un izvor de mângâiere și un povătuitor și apărător la tot ce e bun, înălțător și folositor învățătorimii, neamului și căușelor scolastice române de sub conducerea sa.

Adunarea generală viitoare se hotărăște să fie în Năsăud, iar cu defigerea timpului se încredințează comitetul central.

La revedere în Năsăud în anul 1905.

LUCIAN VALEA: *Întoarcerea lângă pământ* (versuri)

NICOLAE ALBU¹

Nu pentru că e ardelean, scriem aici despre volumul de versuri al d-lui Lucian Valea, ci fiindcă are talent și s-a servit de el pentru a da expresie unei dureri mute care roade sufletul neamului. Să nu fim înțeleși greșit, că adică d-l Lucian Valea, fiind un virtuos versificator, și-a plecat tâmpla pe filele istoriei și s-a inspirat din ele. Nu creațiile lui au mirosul istoriei, dacă prin ea înțelegem prăbușirile și înălțările unei comunități, dar acest istorism nu e căutat ca, astfel, prin el să-și legitimeze vigoarea și miezul lăuntric; el se realizează, obiectivat, numai ca o încheiere concludivă.

Inteligibilitatea, vocabularul poetic și, mai ales, luciditatea inspirației, duc la o convergență tropică, la un geografism al ideilor, a căror identificare nu e grea de făcut. Temele sale lirice învăluite în acel istorism de care vorbeam mai sus, conduc, nu totdeauna direct, la sugestii limpezi, adevărate poeme de gând și vis, cu evidențe politice, am putea zice, recunoscând însă cuvântului justetea măsurii și greutatea materială, atribute ale fondului.

Concepută din principii și simțiri comune, consecință a unei mândrii etnice lezate, a unei interdicții grele, a unei libertăți sugrumate, poezia d-lui Lucian Valea e un stindard de nădejdi; prin ea arborează o credință, tradusă printr-un lirism exploziv, energic, aspru, a cărui geneză e toamna anului 1940... Din acest punct de vedere, al atașamentului poetului la clocotul obștesc, poezia lui primește valoarea unei plenipotențe, relevându-se prin ce are mai de preț. Situația lui pe un asemenea pisc, ne obligă la un comentariu, fie chiar scurt, spre a-i aproxima, cel puțin, versurile din „*Întoarcere lângă pământ*”.

Așa cum ni se recomandă din titlu, imaginația cititorului poate renunța la orice efort, întrucât instinctele artistice și intuiția psihologică a d-lui Lucian Valea a surprins ceea ce e pe buzele și în sufletele fiecăruia, filtrate prin amprente temperamentale și etiologice ale ființei sale. Dacă pe plan estetic activitatea lirică a d-lui Lucian Valea cuprinsă în volumul de față e non-poesie sau, mai bine-zis, o poezie manifestă, dragă comunității, convenind deopotrivă tuturor, deci de circulație, însă caducă, tocmai pentru acest conținut și motivare pentru etapa dramatică a sufletului românesc de dincoace de munți, ea este un act de devoțiune, rostit în reliefuri largi,

¹ *Unirea*, Blaj, Anul LIII, 27 februarie 1943, Rubrica „Cărțile zilei”, nr. 9, pp. 2-3.

vitale, mărturisind legături ancestrale cu duhul și cu glia de *dincolo*. Nici un artificiu sau pledoarie, afecțiune nu e stimulată în versurile poetului născădean. Iar dacă uneori ni se pare extrem de îndrăzneț, să nu uităm naționalismul, la vârsta d-lui Lucian Valea, numai așa poate fi gândit și simțit. Și-i stă bine. Nu știm dacă Coșbuc sau Goga, în ultimul an de liceu, ar fi putut să-și prezinte cititorilor un volum de versuri prin catrene ca acestea:

*Nu am scris-o din dorinți deșarte
Și nici pentru glorie și aur;
Dorul țarinilor de departe
Mi-au fost, nevăzut, pe frunte laur.*

*Și slujindu-i versul, ca altarul
In odăjdii de nădejde și de dor,
I-am sorbit plinirile și harul
Cum ar soarbe ploaia, un ogor.*

*Râvna ei din ceasuri, de revoltă
Nu-i decât ecou din vechiul val
Ce-l întartă steaua-mi de pe boltă:
Steaua necăjitului Ardeal!*

(Cartea)

Cam pretențios început. Și totuși, d-l Valea vrea să se mențină la această prestigioasă altitudine, deși nu mi se pare lipsit de participare mesianică gogistă, atunci când urmărește o afirmare spre a se individualiza:

*Eu sunt plămad-a sute de țărani
Ce mi-au turnat viața lor în sânge
În mine duc nădejtile și ura
Încrâncenată-n marile furtuni
(Autoportret)*

Sau, tot acolo:

*Nu-i graiul meu cu care strig și gem,
Nu-i viața mea ce-o risipesc prin ani.
Eu sunt plămad-a sute de țărani
Îndrăgostit de slovă și blestem.*

Are prea puțină importanță influența, când ucenicul vrea să-și întreacă maestrul și dacă reușește uneori. Cităm poemul *Ion*, căruia noi îi acordăm și o valoare simbolică: „Ion” e *neamul*. Iată-l pe *Ion* în două ipostaze (compoziția are două părți perfect unitare): I) puternic, vânjos, crescut din volute, legat de pământ și cer, dârz, statornic, stăpân; poemul e dinamic-ascendent.

Partea a II-a, reflectă actualitatea cu tristețile și in Justițiile ei; Ion își adapă sufletul „din dor și amintiri”, sortit să atârne de-a vremii stea beteagă:

*Nici brazda nu-i ca ieri, care-o întorn.
Și când pe plug apăs, mă simt cum tremur*

.....

În holdă uit de mine și de cer.

.....

Ci stau pierdut, adu-mec și tânjesc.

Și așa aștept încremenit în zare

Să izbucnească vremile-n furtuni

Ca să mă-nalț din mine iarăș mare,

În piscul dârș a sute de străbuni.

Cu toate că din alt ciclu, dar consecvent acelorași sentimente, amintim: *Invitații* (3), *Litanie nășăudeană* și *Haiducească*. Spațiul ne împiedecă, însă am reproduce, spre a ilustra spontaneitatea și factura ideilor pe care le îmbracă versul aprig al d-lui Lucian Valea, numai două poeme: „*Întoarcere lângă pământ*” și „*Împlinire*”, deși știm că am fi ingrați nereținând strofe ca acestea, în care e structurat în inegale cantități frumosul pur cu adevărul plenitudinal :

Și-am să te strig pe nume — Dumnezeu. —

Setos de pita ta de vis și soare.

Că se cuvine-o dreaptă sărbătoare

Și umiliților din neamul meu".

(Crez)

Ori;

Iar dacă azi vorbele, în loc să urle, tac,

.....

Și fluerul lui Iancu, jinduindu-și izbăvirea, nebunul,

Ne răscoală mai dârș sângele decât tunul.

Ei trăiesc în noi cum trăiește glia în pâne,

Nu vorbele noastre, ei au să grăiască mâne

Pentru neamul acesta de țărani de la sate,

Însetat numai după Dumnezeu și dreptate.

.....

Dar boale-i de care tânjim cu toții, tu îi știi leacul.

Doamne, când ai să suni ceasul,

(Răvaș bădiței Octavian)

Dar rostul rândurilor noastre e numai până aici: a semna apariția unui talent; artei lui nu i se pot aplica, deocamdată, rigidele forme ale criticii. Lucian Valea trebuie înțeles și prețuit prin puterea de sensibilizare și sinceritatea gândurilor comunicate printr-o topică proprie.

Contingență, pentru mâine, inspirația d-l Lucian Valea se va smulge acestor obsesii, dirijându-se spre alte direcții. Numai din acel moment, aspirațiile ei intră în zona judecăților definitive.

BISERICĂ ȘI SOCIETATE

IEROMONAHII ANTONIE ȘI IOACHIM BÂZNOG ÎN PRESA VREMII

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Râvna celor doi frați, ieromonahi, n-a trecut neobservată de presa vremii, atât de cea bisericească (mai ales cea greco-catolică), precum și de presa centrală laică.

Cele mai multe atacuri la adresa celor doi ieromonahi le găsim prezentate în *Unirea*, foaie bisericească-politică a Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj, fie prin eseuri, fie la rubrica „Telefonul Unirii”.

Începând din toamna anului 1922 încep atacurile la adresa ieromonahului Antonie Bâznog când la rubrica amintită mai sus al foii, era reclamat de un anume „C” fin Feiurd, fiinduți dat și răspunsul, după cum urmează: *Mulțumim pentru informațiile trimise referitor la mișcările religioase de la D-voastră, provocate, pentru a-și justifica, se vede, existența, din partea agenților eparhiei ortodoxe din Clujul apropiat. Le vom utiliza în curând, dar vă rugăm să nu uitați, că în scopul acesta trebuie să fim cât mai amănunțit informați asupra mersului acestei mișcări condamnabile. Cu deosebire vă rugăm, și pe dv. și pe alții în parohiile cărora s-ar încerca atari dezbinări, să ne puneți la curent cu numele funcționarilor de orice natură, care ar îndrăzni să abuzeze de slujba ce dețin pentru a face din ea o armă de prozelitism meschin și nerușinat. Noi, puteți fi siguri, ne vom face pe deplin datoria¹.*

Atacurile se vor îndrepta și asupra ierarhiei ortodoxe din Cluj, implicit împotriva PS Episcop Nicolae Ivan. Astfel, *ridicarea părintelui N. Ivan în scaunul de episcop ortodox al Clujului nu a făcut mare bucurie generației mai tinere a bisericii sale. Lumea inițiată în cercurile bisericești ale Sibiului, de unde venea, îi cunoștea, pe lângă puterea de muncă, și apucăturile puțin europenești, care făceau din el tipul unui adevărat intrigant. Și cum intrigile sale se îndreptau în bună parte împotriva bisericii noastre, nu e mirare, dacă cercurile noastre bisericești nu au putut vedea în așezarea lui la Cluj decât un început de intrigare confesională foarte puțin onorabile. Presimțirile și prevederile acestea s-au împlinit cu vârf și îndesat. Faimosul caz de la Ocoliș, în care se simte, cât colo, mâna îndrumătoare a vlădicului de la Cluj, pune în deplină lumină opera de șurubărie*

¹ *Unirea*, Anul XXXII, Blaj, Sâmbătă 23 septembrie 1922, nr. 38, p. 4.

fanariotă, pe care acest arhiereu înțelege s-o pună în scenă, pe căi și cu mijloace care ar putea ilustra fără sfială și cea mai întunecată pagină a Bizanțului. Dar cazul acesta nu e singur. Ceva similar s-a petrecut de curând și în parohia noastră Feiurd, o parohie din cele mai curat unite de lângă Cluj. În două părți ale hotarului acestei parohii s-au așezat mai multe familii, care formează adevărate cătune și a căror legătură cu satul nu este desigur, sub nici un raport, din cele mai ușoare. Atâta a fost de ajuns, pentru ca Clujul ortodox să-și pună ochii pe acești credincioși și folosindu-se de agenții săi, recrutați în parte chiar dintre oameni cu situație oficială în viața de stat (ca vigili silvanali, comisari de drumuri ș. a.), să samene în mijlocul lor neghina vrajbei confesionale. Cu promisiuni, că li se va face biserică și școală, că li se va da preot, căruia nu vor trebui să-i plătească nimica și — nu în ultimul loc — cu afișarea calomniilor debitate la adresa bisericii noastre vândute ungurilor, o parte din locuitorii acestor crânguri au putut fi seduși să încerce, fără nici un motiv de înțeles, o dezbinare în masă. Firește, preotul nostru de acolo nu a putut să stea eu mâinile în sân și, aflând despre această mișcare și despre mobilul ei, a căutat să înfățișeze pe câțiva fruntași din sat și din aceste cătune cu însuși Preasfințitul Nicolae al Clujului, pentru a se constata dacă promisiunile și asigurările seducătoare — despre care se spunea că erau făcute chiar din partea dânsului —, se mai susțin... Dar cum întunericul nu poate să stea în fața luminii, cu acest prilej li s-a spus că nu este adevărat, că Preasfințitul aproape nici nu știe nimica și că, dacă totuși este ceva mișcare, ea nu poate proveni decât din „revenirea spontană” a acestei populații la conștiința firească a legii românești și, firește, „arhi-strămoșești”. Rezultatul acestei întrevederi s-a aflat și prin „crânguri” și dacă pe urma încăpăținării câtorva dintre ei nu se poate vorbi încă de o trezire la realitate a tuturor, atâta e sigur că demascându-se uneltirile, situația s-a schimbat foarte mult și avem cele mai bune nădejdi, că Feiurdul va ști să rămână și pe mai departe în întregime credincios bunelor sale tradiții și legii noastre străbune. Ca și Ia Ocoliș, încercarea de dezbinare de la Feiurd va ajunge, așa credem, o probă de tărie a credinței credincioșilor noștri, dar în aceeași vreme și o dovadă grăitoare a duhului de învrăjpire religioasă, care se propagă fără nicio rușine și cu arme atât de puțin onorabile din cetățuia neunită a Clujului. Toate semnele arată, că sub ochii „neintervenționiști” ai cercurilor noastre guvernamentale — ori poate, așa se spune, chiar cu aprobarea pe ascuns a acestora —, s-a deschis o luptă confesională din cele mai acute, în fața căreia vom continua să ne facem și noi pe deplin datoria. Suntem atacați în posesiunea lucrurilor noastre celor mai scumpe, suntem atacați fără niciun motiv și suntem atacați cu mijloacele cele mai detestabile, și atunci — să nu se supere păr. episcop Ivan și nici d. Banu, — vom încerca să ne încingem la luptă și noi¹.

Unele opinii privind ortodoxia de pe aceste meleaguri și le-a exprimat și Nicolae Iorga. Asupra acestui fapt s-a reacționat cu un editorial la adresa marelui savant în care-i reamintea că nu noi am provocat scandalul de la Ocoliș, Feiurd ș.a. Nu noi am strigat „cu ușile și fereștile deschise”, că „nu ne vom da odihnă oaselor până ce nu vom aduce pe toți frații în ocolul nostru”.

¹ *Idem*, Sâmbătă 30 septembrie, nr. 39, p 2.

Nu noi, ci alții. Noi am dori să ne putem vedea, neîmpiedecați, de imensa problemă a refacerii morale a sufletelor, atât de zdruncinate de cataclismul războiului. — Atât¹.

Profesorul doctor Alexandru Rusu, într-un editorial intitulat „Crăciunul nostru”, arăta că *Biruința aceasta nu este însă numai o biruință locală, ci este o biruință a întregii noastre biserici. Cazul de la Ocoliș s-a repetat, precum știm, și la Feiurd și pe aiurea, așa că o înfrângere la Ocoliș ar fi însemnat o mare spărtură, cu urmări incalculabile...².*

Sub același nume „C” din Feiurd sosește iarăși pe adresa „Telefonului Unirii” o reclamație despre activitatea ieromonahului Antonie Bâznog, adresant care primește următorul răspuns: *Cunoaștem și noi activitatea anterioară a misionarului ortodox de la d-voastră și suntem siguri că în momentul când oamenii, care au fost amăgiți să treacă la ortodoxie, vor cunoaște și ei trecutul lui «glorios», vor părăsi solidar pe cei ce i-au batjocorit prin așezarea în fruntea lor a ieromonahului Bâznog. Comuna Sângeorzul român, unde încă s-a încercat să facă biserică, îi știe toate fărădelegile, iar temnița ordinară, făcută din 7 Ianuarie 1909—7 Aprilie 1909, este o dovadă hotărâtoare că crimele acestui pseudo-călugăr concubinar, între care și aceea a exportului de fete în Orient, nu sunt numai vorbe de stradă. Consistorul pâr. episcop Ivan poate fi înt-adevăr mândru pentru această achiziție și noi nu putem decât să-1 compătimim dacă crede că cu astfel de misionarii poate să ne readucă la legea cea strămoșecă. Cât privește demascarea acestui păcătos, aveți tot dreptul s-o faceți, dar credem că nu e bine și nu începeți până veți pune mâna pe copia autentică a hârtiilor oficiale de care ne scrieți. Cu deosebire actul Nr. 1534/1922 de la prefectura din Bistrița va putea să vă facă escelente servicii³. O altă depeșă semnată sub numele de „B” din Cluj. I se recomandă de redacție că Pentru a ști cine este Bâznog și pentru a vă putea face o idee despre tipul Bâznogilor, vă rugăm să mai citiți odată „Telefonul” nostru din nr. 34, adresat la Feiurd. Veți afla de acolo, în temeiul de acte oficiale, că ieromonahul Bâznog, trimis de Preasfințitul Ivan al Clujului să turbure pe credincioșii noștri din Feiurd, este un pseudo-călugăr concubinar, care pentru crime ordinare, între care nu este ultima exportul de fete în Orient, a făcut și temniță ordinară. Cine dorește și amănunte, n-are decât să consulte actul oficial nr. 1534/1922 de la prefectura din Bistrița⁴.*

La începutul anului 1924 în editorialul „Momente” se face mențiunea că *aceeași atmosferă de activă creștinătate transpiră și din actul atât de însemnat pentru biserica unită, că aproape toți credincioșii noștri din Feiurdul unei rătăcirii trecătoare își pot încălzi sufletele de nou în jurul vechiului altar al credinței, pe care era pe-aci să și-l piardă. Crăciunul din anul trecut — e bine să ne amintim și de asta — ne-a adus bucuria, că răsăritul cel de sus a fost de nou cunoscut, în adevărata lui lumină, din partea Ocolișenilor Preasfințitului Iuliu al Gherlei, și iată că de astădată tot un Crăciun este prilejul, când Feiurdenii pot să caute în noua lor biserică iarăși alături de noi:*

¹ *Idem*, 16 decembrie 1922, nr. 50, p. 1.

² *Idem*, Anul XXXIII, 6 ianuarie 1923, nr. 1, p. 1.

³ *Idem*, 25 august 1923, nr. 34, p. 4.

⁴ *Idem*, 20 octombrie 1923, nr. 42, p. 3.

*Cântați Domnului tot pământul, și cu veselie lăudați- l, că s-a preamărit. Da, s-a preamărit și L-au preamărit chiar Feiurdenii noștri iubiți!*¹. În același număr se aduceau mulțumiri aceluiași vechi colaborator „C” din Feiurd pentru cele comunicate. Noi rugăm pe Dumnezeu, ca din mult încercații noștri frați din crângul numit «Coadă Teleacului» să facă cei mai buni credincioși, care răsplată, ca pentru statornicia lor, să poată fi socotiți în fruntea altora. Amănuntele le vom mai utiliza poate cu alt prilej le vom mai utiliza poate cu alt prilej².

Prea Sfințitul Nicolae Ivan era numit patronului marelui Bâznog din Feiurd și că unde din lipsa de oameni, chiar și Bâznog se ridică la posturi de mare încredere³.

„Telefonul Unirii”, acea rubrică a foii, nu se dezmente ca fiind portavocea celor care militau împotriva ieromonahului Antonie. În anul 1925 i se dă următorul răspuns unui anume „P” din Cluj, răspuns care va fi un atac și asupra oficiosului Episcopiei: *Domnii de la „Renașterea” pot fi într-adevăr foarte încântați de faptul că au reușit să sfințească pe seama Bâznogului lor și a celor vreo 25 familii din crângul Feiurd-Pădureni o biserică ortodoxă. Ar fi trebuit să fie însă și aceasta le-o puteți spune fără primejdia de-a fi desmințiți — ceva mai modești, când e vorba de grandiozitatea serbărilor, care nu numai că n-au întrecut toate așteptările, ci chiar dimpotrivă — cu toate invitările ca la nuntă ce s-au făcut pentru tot jurul - nu s-au putut împărți nici măcar colacii pregătiți, așa că au trebuit să fie vânduți mai apoi în licitație publică. Și mai puteți să le șoptiți și acestea: cele 25 familii din Pădureni, amăgite cu vorba cunoscută, că nu vor plăti nimic nici preotului, nici bisericii, încă nu rămân ortodoxe decât până în momentul, când păr. Bâznog, ori altul, care-i va lua locul, va începe să-și pretindă și el stolarele obișnuite. Și atunci vor reveni și aceștia și încă — probabil — cu biserica cea nouă cu tot⁴.*

Totodată au apărut reacții în ceea ce privește pe ieromonahul Ioachim Bâznog. În anul 1926 apărea în ziarul *Dimineața* un articol, semnat sub pseudonimul *Fulmen*⁵, intitulat „Pentru cultul strămoșesc”, articol pe care-l vom reda în rândurile ce urmează:

S-ar crede că e o transplantare reînviată a luptelor ce învrăjbeau acum câteva secole cultul creștinesc din Apus, povestea ptrecută aci, în verdea și poetica localitate a Sân-Georgiului Român, adăpostiți între munții Cormaiei și scăldată de furtunatecul Someș. Povestea desfășurată în jurul bisericeții și a unui biet iluminat, care cu prețul vieții, a ținut cu îndârjire să ridice biserică ortodoxă pe plaiuri băștinașe românești.

¹ *Idem*, 5 ianuarie 1924, nr. 1, p. 1.

² *Ibidem*, p. 7.

³ *Idem*, 26 ianuarie 1924, nr. 4, p. 4.

⁴ *Idem*, 7 noiembrie 1925, nr. 45, p. 3.

⁵ Este vorba despre Ecaterina Raicoviceanu Fulmen, născută în 1881 - una dintre puținele și valoroasele ziariste ale presei anilor 1926. Absolventă a Facultății de Litere din București, în 1905 a intrat în presă, scriind la celebrele ziare *Adevărul* și *Dimineața*. A fost membră activă a Sindicatului ziariștilor din București și în Societatea Scriitorilor. A editat 5 volume de literatură.

Iar dacă e adevărat că menirea omului i-e scrisă de mic pe frunte și în ochi, niciunul mai mult ca părintele ce am cunoscut, umil, blând și supus tuturor, nu e icoană mai vie a acestei zicale din bătrâni.

De mic copil a fost închinat celor sfinte, iar credința lui nesupusă neștituitoare de toate axiomele subtile ale semidoctilor, avea la bază acea înflăcărare adâncă ce fac din cei dăruți cu ea, iluminării neînfrânți de nicio persecuție, de nicio primejdie.

Căci cine ar crede că aici în pașnicul Sân-Georgiu, cu peste patru mii de suflete, călugărul sfințit de biserica ortodoxă, a întâmpinat ironii, batjocuri, hulă și bătăi?

Aceasta pentru simplul fapt că prin mijloace proprii, umblând zdrențuros, rupt de foame, a pus ban lângă ban spre a ridica draga biserică a cultului strămoșesc. Și, într-o bună zi, bisericuța s-a înălțat. Modestă, fără turnuri înalte, ca și înfăptuitorul ei. Dar, ca și mănăstirea lui Manole, ea se înălța într-o zi spre a fi dărâmată într-o noapte. Nu de unguri, cum s-ar crede, nici de evrei ce trăiesc în pace cu cei de alte culturi, ci de o mână de români greco-catolici, sub fălăcioasul pretext că părintele ortodox nu e dichisit, nu e pomădat, nu poartă freză, nu miroase a „obilon”. Și în ciuda autorizației de la centru, bietul călugăr fu frezat, tuns cu sila, ridicându-i-se până și clopotele ce le cumpărase din daniile poporului și din propriile sacrificii.

- Umilește-te că te vei înălța, a zis Domnul, care, în fine, supărat de-acolo din tăria lui cerească, trimisese bietului călugăr un apărător în persoana unui român și a soției lui, domnul și doamna Anton Domide, directorul liceului din Cluj. Acești soți inimoși, ridicară, înălțară pe umilitul călugăr, îl ajutară cu bani, îi înlesniră împrumuturi o mică subvenție ministerială și din nou întărit, străjerul bisericuței ortodoxe porni iar la drum cu desăguța.

- Dați, dați pentru o bisericuță!

Și ca o minune, Casa Domnului fu din nou ridicată.

Am vizitat-o și eu, deunăzi, cu o bună ortodoxă, amica mea Maria giurcea, marea artistă a Naționalului și unite, mișcate, nu am știut ce admira mai mult. Pe preotul iluminat, pe care l-am găsit vopsind el însuși ușile altarului, ferestrele bisericuței sau pe vrednicul român Domide, ce cu ochii plini de lacrimi își privea bisericuța.

Vă spun ntoate astea, v-ar pare o poveste și poate nu s-ar crede, Sân-Georgiul e așa de departe, și când o localitate e depărtată, atâtea se pot petrece în ea nesupărate. Totuși, eu, aș invita prin aceste rânduri, foarte respectuos, pe înaltul șef al bisericii ortodoxe, să arunce o ochire asupra unicii biserici de cult ortodox care se va trnosi în curând, în ciuda atâtor zavistii în Sân-Georgiul Român.

Totodată, cu acest prilej, voi adăuga că altarul cel nou al bisericuței închinată patronului ei Sfântul Gheorghe, este sărac, după cum se poate vedea din cele scrise, că odăjdiiile sunt peticite, că sfintele odoare lipsesc. Deci, dacă oamenii de inimă și cu drag de biserică din străbuni (mai sunt și din aceștia) citesc aceste rânduri și vor să facă o faptă nepieritoare în fața Domnului, ei

pot trimite orice daruri sfinte domnului profesor Anton Domide, Cluj, protectorul bisericuței din Sân-Georgiu și a iluminatului ei slujitor¹.

La câteva zile apare în *Unirea*, sub semnătura lui A.C. Albinus, un „cuvânt frățesc” la adresa acestui articol din *Dimineața*: *Citesc în „Dimineața”... un apel „Pentru cultul strămoșesc” în favoarea bisericii ortodoxe, edificată de călugărul Bâznog în comuna Sângeorzul-Român de lângă Năsăud. Parohie greco-catolică. Câțiva ortodocși, trecuți la noua lege pe urma divorțurilor. Familii nefericite. În vreme ce toată lumea românească, care vrea slava neamului, lucrează pentru curățirea moravurilor, unii arhieriei ortodocși din Ardeal, sprijinindu-se pe oameni care și-au desfăcut căsătoriile pentru „oricare pricină”, turbură liniștea satelor, zdruncină moralitatea și credința oamenilor*².

După această reacție a *Unirii* se revine în *Dimineața* cu alt articol care prezenta „Povestea unor clopote” ale aceași autoare (FULMEN) care mai scrisese despre bisericuța din Sân-Giorgiul Român. Deși am dedicat un subcapitol acestui subiect, consider necesar a reda conținutul acestui articol pentru a ne întări convingerea că ce s-a spus despre toate cele suferite de ieromonahul Ioachim Bâznog sunt lucruri adevărate:

Erau trei, din bronzul cel mai mândru săpate, cu glas ce te pătrundea în suflet, frumoasele clopote sortite de-a chema credincioșii în bisericuța ortodoxă din Sân-Giorgiul Român. Turnate din obolul celor cu drag de credința strămoșească, obol adunat zi cu zi, luni întregi de un preot martir, clopotele așteptau ziua când în clopotnița bisericuței ce se ridică alături, vor putea vesti cu glas de aramă desciderea unui locaș ortodox. Dar cum în lumea asta de patimi nu sunt numai oameni cu sufletele curățate de rele, de zavistii și dușmăanii, în Sân-Giorgiul Român, bieteile clopote căzură într-o bună zi platnice celor ce vedeau cu ochi răi, cultul strămoșesc pe plaiuri românești. Iar, cum aceștia erau ari și tari, deputați, primari, notari, toți români greco-catolici, ci porniră război preotului, și fără nicio milă, ei îl călcară în picioare, îl bătură și îl scuipară. Cât despre clopotele destinate bisericuței ce se înălța fără pur și simplu ridicate ca niște prizoniere și transportate la primăria din Sân-Giorgiul Român.

Zadarnic preotul plânse, să i se dea bunul lui și al bisericii, zadarnic porniră ordinele de la Episcopia Ortodoxă din Cluj, căci clopotele rămâneau prizoniere în beciul primăriei ca niște lucruri de furat sau ca o mână de răufăcători. Influențele dușmanilor ortodoxiei noastre erau mai mari ca orice și prefectul, deși sesizat, făcea că n-aude, nu vede.

Cu toții jubilau că ziua cea mare a sfințirii bisericii se apropiase și ea se va înfăptui fără clopote. Dar nimeni nu socotise că mai presus de orice patimă, de orice influență, veghea neadormită neînfrânta credință a femeii române. Apărătoare în toate grelele a limbii și cultului strămoșesc, vibrând la orice nedreptate, femeia română s-a pus în calea celor ce au vrut să dărâme legea și, ca și străbunele ei, în Sân-Giorgiul Român, glasul i s-a auzit. S-au strâns, deci, în mănunchi: doamnele Maria Cristu Simionescu, Maria Mircea, Aurelia A. Domide, Maria Giurgea,

¹ *Dimineața*, Anul XXII, București, 8 august 1926, nr. 7074, p. 4.

² *Unirea*, Anul XXXVI, Blaj, 14 august 1926, nr. 33, p. 1.

Zopa, domnișoara Man și au pornit ca la o cruciadă modernă spre eliberarea clopotelor bisericești. Trei ceasuri întregi bunele românce au pledat, s-au rugat, au insistat, instalându-se în primăria Sân-Giorgiului, până, în fine, lanțurile beciului unde se țineau clopotele, au fost desfăcute și cu alai, pe cărucica preotului martir, au fost urcate vestitoarele rugăciunilor către Domnul.

Tremura bietul primar de frică că ce-or zice persecutorii bisericești ortodoxe, dar femeile fură mai dârze ca el și cu lacrimi în ochi ele își văzură răsplata.

A treia zi, Duminică, în ziua de Sfânta Maria, din modesta lor clopotniță, deasupra capetelor credeincioșilor, glasul de bronz al celor trei copote liberate, a rostit tuturor triumful cauzei bune, întărind încă odată, în creierii munților, la poalele Someșului cuvântul din Biblie:

- Crede și vei fi mântuit, crede și vei învinge, crede și munții din loc vei mișca!¹.

Se cunoaște că în „băile” Sângeorzului au fost vizitate de-a lungul anilor multe personalități, precum și alte persoane venite la tratament. Printre aceștia, în acel an 1926, s-a aflat în stațiunea Sângeorzului un anume domn M. Ciupagea, secretarul asociației de turism „Hanul Drumeților” din București. Acesta trimise pe adresa ziarului *Cuvântul*, personal domnului Nae Ionescu, celebrul profesor, o scrisoare-memoriu intitulată „Povestea bisericești ortodoxe din Sângeorz-Băi”, al cărui conținut îl prezentăm în rândurile ce urmează:

Stimate domnule Nae Ionescu

În timpul vacanței din vara aceasta petrecută pe Valea Someșului, la sângeorz, am avut ocaziunea să asist la sfințirea bisericii ortodoxe din această localitate, sfințire care s-a făcut în ziua de 15 august de S. Sa protopopul Pletosu din Bistrița, S. Sa Teodosie Woloview din Ocnița-Basarabia și mulți alți preoți și diaconi al căror nume îmi scapă.

Biserica ortodoxă din Sângeorz, prima biserică ortodoxă din întreaga vale a Someșului, s-a ridicat cu osteneala ieromonahului Bâznog, țăran din Sângeorz, călugărit mai târziu la una din mănăstirile de la Muntele Athos. Slugă tânără la unul din țărani înstăriți din Sângeorz, Bâznog și-a lăsat într-o bună zi serviciul oilor și a plecat, înapoindu-se în satul său natal numai după șapte-opt ani, îmbrăcat în rasă călugărească și hirotonit preot. Colindând pe la mănăstirile de la Neamț, s-a încurcat cu o călugăriță, de fel din Salva (aici se face o confuzie, numele călugăriței era Salvan și era de loc din satul Nepos, s.n.), comună vecină cu Sângeorzul, cu care a avut cinci copii.

Din ziua în care călugărița a avut primul copil, azi o frumusețe de copilă de 15-16 ani, mintea lui Bâznog era chinuită de ambele datorii, cărora se legase fără să-și dea seama în viață. Ar fi vrut să rămână și slugă credincioasă bisericii lui Hristos, ar fi vrut să rămână și părintele copiilor săi, să-i îngrijească și să-i crească. Și cu toată dojana oamenilor în mijlocul cărora trăia, i-a slujit pe toți, și biserica și familia de care nu s-a lepădat niciodată.

Ca să se mântuiască pe el și ai lui s-a hotărât Bâznog să ridice în satul său Casă Domnului și din ziua în care a încolțit în mintea lui a plecat să colinde prin țară spre a strânge bani din mila

¹ *Dimineața*, Anul XXII, București, 18 august 1926, nr. 7084, p. 3.

oamenilor. În câțiva ani de zile a izbutit Bâznog să adune atâția bani, încât cu vreo 40-45.000 lei a cumpărat un loc mare, în Sângeorz-Băi, cu case pe el, care aduc azi enoriei un venit anual de 40.000 lei, a făcut o bisericuță pe locul său părintesc, clopote la bisericuță și se gândește azi să facă o casă parohială și o altă biserică pe locul din „Băi”.

Ca să ajungă la înfăptuirea acestora, a suferit sărmanul Bâznog un martiriu întreg!

Sângeorzul este un sat cuprins, mare, cu o populație de vreo 4.000 locuitori, în majoritate greco-catolici. Nu au trecut la ortodocși decât un fost preot unit, care, pare-mi-se după moartea soției a vrut să se recăsătorească, un învățător și alți 5-6 țărani din aceleași motive. Despre preotul greco-catolic din sat se spun lucruri nu prea bune (întrucât sunt adevărate n-am stat să cercetez, se pare că zvonurile sunt întemeiate). Destul că noua bisericuță pe care Bâznog vroia s-o ridice în Sângeorz, nu convenea nimănui dintre intelectualii satului și, în special, „domnilor” ridicați din sat. Oricât de bine ți s-ar părea că-i cunoști pe ardeleni și oricât te-ai munci să-i pătrunzi în sufletul lor este zadarnic; vor rămâne întotdeauna o problemă pentru mintea regățeanului cinstit. Aceasta numai pentru intelectuali și domnii de acolo; țăranul român este același peste tot, el a fost stăpân pe pământul lui totdeauna și a rămas cinstit sufletește.

Privind deci rău întreprinderea imoralului Bâznog, cum îi zic și azi, persecuțiile au început. Bătăi, schingiuri n-au lipsit. L-au tuns, l-au ras, l-au tăvălit prin noroi, până l-au făcut să-și ia lumea în cap. Și-a lăsat nevastă și copii și a fugit în pădure, unde a stat cinci-șase luni hrănindu-se cu buruieni. Biserica pe care o clădise i-au dărâmat-o la pământ. Și toate aceste lucruri nu le-au făcut țăranii, poporul căruia îi este indiferent dacă este unit sau ortodox, el este de lege românească, ci mai marii satului în frunte cu administrația comunală care a confiscat și clopotele la primărie.

După trecere de luni, când a socotit că urgia se va fi risipit, nenorocitul de Bâznog a coborât din munte. Ajutat cu sfatul și vorba bună de câțiva intelectuali din Cluj, care veneau vara să-și petreacă vacanța la Sângeorz-Băi, Bâznog s-a așezat din nou la lucru. De data aceasta bisericuța lui a fost gata și cu ajutorul unor românce ortodoxe de inimă, venite să-și îngrijească sănătatea în Sângeorz, s-au reistalat clopotele la bisericuța lui Bâznog, care după cum am spus s-a sfințit la 15 August, acest an, cu pompă mare.

Tot satul era în sărbătoare, țărani și țărance gătiți de Duminică umpleau biserica, curtea bisericii și șoseaua din fața bisericii. Arc de triumf cu „Bine ați venit!” scris în cetină de brad, te primea în drumul spre biserică, iar în biserică toate icoanele prinse cu ghirlande de flori. Și toate acestea făcute de un sat greco-catolic, fără imboldul nimănui.

Aș fi nedrept dacă aș omite să spun că succesul cel mare al acestei sărbători l-a pregătit în foarte mare măsură părintele protopop Teodosie Woloview din Ocnița-Basarabia.

Venit să-și îngrijească o veche boală de ficat la Sângeorz-Băi, părintele protopop Woloview, venerabilă și blândă figură de 64-65 ani, a subjugat cu bunătatea sa întregul sat ca și pe intelectuali aflați la Băi. Nu trecea țăran sau țărană pe ulițele satului căruia părintele Teodosie să nu-i dea creștineasca și blânda sa binecuvântare.

În zilele de Duminică dinaintea sfințirii biseriței, în scurtele slujbe religioase ce făcea în loculnoii biserițe, părintele Teodosie, bun predicator și cunoscător al Bibliei, ținea predici admirabile la care încet, încet a început să participe întregul sat, ba ceva mai mult și țărani din împrejurimi. Iar predica părintelui Teodosie din ziua sfințirii, când a vorbit despre botezul ortodox, între altele, a fost o minune.

În Duminica sfințirii, părintele Teodosie, reținut în casă de o grozavă criză de ficat, n-a mai putut merge la biserică. Tot satul îl aștepta, iar în biserica greco-catolică abia dacă mai erau câțiva credincioși. Ce nu s-ar face pe drumul Ortodoxiei în Sângeorz, ca și aiurea, de către un preot de talia părintelui Teodosie? Sunt lucruri care trebuiesc chibzuite de către conducătorii bisericii noastre ortodoxe.

Bâznog și-a văzut visul cu ochii. M-am întrebat adesea dacă biserița acesta ortodoxă va dăinui pe malurile Someșului și dacă Bâznog, de fapt u incult, va putea face față împrejurărilor în care este chemat să păstorească, el rămânând deocamdată slujitorul biseriței.

N-ar fi oare cazul să i se dea lui Bâznog dezlegare ca să se căsătorească legal, să-și recunoască copiii și să fie trimis aiurea să păstorească departe într-un sat unde nimeni nu-l cunoaște, iar la sângeorz să ne trimită un alt preot vrednic să i se încredințeze noua parohie? Am convingerea că numai așa ortodoxismul ar câștiga, altfel dacă se face, pierde și biserica unită și biserica ortodoxă.

V-a scris, stimate domnule Nae Ionescu, întreaga povestire a biseriței ortodoxe din Sângeorz și v-am scris-o așa cum este, fără niciun înconjur. Nu sunt de vină în frecările de ultimul timp ortodocși din nicio parte, cum nu sunt de vină nici țăranii români, oricare le-ar fi credința. Vina o poartă greco-catolicii singuri, în prima linie clericii lor, și apoi „domnii” lor. Odată cu biserica, ei pierd și terenul lor de sub picioare, vorbesc pe terenul politic și economic, și aceasta nu le convine. „Cela ce face însă voia Domnului, se va afce peste puterea diavolului”, vorbea părintele Teodosie Woloview.

Ar trebui însă, prin meleagurile acestea, unde răsare din nou sămânța ortodoxismului, să descalece curând și neîntârziat vlădicii noștri, care până acum nu prea se văd. Numai așa își vor da seama de nevoile poporului.

Vă știu iubitor și apărător al credinței noastre o vorbă pentru biserița ortodoxă din Sângeorz ar sprijini-o mult și folositor¹.

Foaia biseicească-politică *Unirea* a reacționat la acest articol din ziarul *Cuvântul*. Astfel într-un număr din octombrie 1926 apare această reacție a cuiva din redacție deoarece nu semnează nimeni cu numele acest articol. Acest articol este, în esență, un articol batjocoritor, intitulat *Povestea unei biserițe ortodoxe, sau: Bâznog redivivus*, după cum se va putea vedea din rândurile de mai jos:

¹ *Cuvântul*, Anul III, București, 27 septembrie 1926, nr. 570, p. 4.

L-a reînviat ziarul „Cuvântul”, în care cineva povestește cu multe amănunte, pe coloane întregi, istoria bisericuței ortodoxe din Sângiorz—Băi, legată de numele „călugărului” Bâznog.

Se spune aici, că biserica din Sângiorz este „prima biserică ortodoxă din întreagă valea Someșului”, și că autorul ei — care nefiind, se pare, identic cu Bâznogul nostru din Coadă Teleacului, poate fi numit Bâznog al doilea — a suferit, firește din partea uniților, un întreg martiriu: „Bătăi, schingiuri ; l-au tuns, l-au ras, l-au tăvălit prin noroi, până l-au făcut să-și ia lumea în cap”. Chestia ne interesează deci și pe noi, și de aceea nu strică, credem, ca figura acestui recent martir al ortodoxiei să fie cunoscută și din partea cititorilor noștri.

Iată cum ni-1 prezintă „Cuvântul”: „Slugă tânără la unul din țăranii înstăriți din Sângiorz, Bâznog și-a lăsat într-o bună zi serviciul oilor și aplecat . . . pentru a se călugări mai târziu la una din mănăstirile dela Muntele Athos”. Dar atmosfera „feciorelnică” a sfântului munte pare a fi plictisit pe Cuvioșia Sa Bâznog și după 7—8 ani îl găsim din nou în satul său natal, „îmbrăcat — cum spune „Cuvântul” — în rasă călugărească și hirotonisit preot”. Dorul de „ducă” l-a apucat însă foarte curând și aici, și așa s’a întâmplat că „colindând pe la mănăstirile din Neamț, s’a încurcat cu o călugăriță

de fel din Salva, comună vecină cu Sângiorzul, cu care — nu se spune dacă acolo în vreo mănăstire, sau aiurea — a avut cinci copii”.

Și aici se începe, după „Cuvântul”, adevărata „misiune” a acestui apostol al ortodoxiei. „Din ziua, în care călugărița a avut primul copil , . . . mintea lui Bâznog era chinuită (vedeți !) de ambele lui datorii, cărora se legase, fără să-și dea seama, în viață. Ar fi vrut să rămână și slugă credincioasă (sic!) bisericii lui Hristos, ar fi vrut să rămână și părintele copiilor săi, să-i îngrijească și să-i crească. Și cu toată dojana oamenilor, în mijlocul cărora trăia (mizerabilii de uniți!), i-a slujit pe toți, și biserica și familia, de care nu s-a lapidat niciodată”. Cum însă păcatele erau — chiar și pentru mintea lui de Bâznog — prea mari, se cerea o ispășire și atunci (cităm iar din „Cuvântul”): „Ca să se mântuiască (!) pe el și ai lui, s-a hotărât Bâznog să ridice în satul său Casă Domnului...”

Aici începe apoi martiriul. Bâznog adună bani din „cerșite” și — urmând se vede, pilda marilor voievozi —, își face biserică, aduce clopote și se apucă de „mântuire”. Oamenii însă nu l-au suferit și după persecuțiile schițate mai sus, a trebuit să fugă, cu familie cu tot, în păduri. Biserica i-a fost „dărâmată”, iar clopotele s-au confiscat de „mai marii satului, în frunte cu administrația comunală”. Protecția celor mari dela vlădicia Clujului l-a adus însă iarăși în sat, biserica a fost zidită din nou și astăzi Bâznog continuă liniștit... opera „mântuirii sale”.

Propunem: Anchetă severă împotriva celor ce „l-au tuns, ras și tăvălit în noroi”, expulzarea primăriei ticăloase și introducerea lucrărilor pregătitoare pentru canonizarea marelui mucenic ortodox Bâznog ot Sângiorz¹.

¹ *Unirea*, Anul XXXVI, Blaj, 16 octombrie 1926, nr. 42, p. 2.

După o oarecare acalmie, în anul 1931 *Unirea* și-a adus aminte de numele Bâznog. Într-un editorial intitulat *Boală fără leac* este luat în vizor Sfântul Sinod, despre atitudinea față de trecerea Maramureșului la ortodoxie. Astfel *boala însă nu seceră numai victime singurate, ci amenință să se transforme în epidemie. S-a și molipsit întreg „Sfântul Sinod”, în toată podoaba și minunăția sa. El nu rămâne însă învăluit în ceața teoriilor. Îi place concretul: vrea încă o episcopie... și mai ales încă un episcop, cum spune d. N. Ionescu. Cu scop și cu mandat precis: să aducă Maramureșul la ortodoxie. Căci episcopia nu se cere pentru vechiul regat, unde sunt puține, ci exact la Maramureș, care, precum se știe, este pe de-a-ntregul unit, afară de cei câțiva credincioși ai cuviosului călugăr Bâznog ocrotitorul de văduve...*¹.

În anul 1932 „Telefonul Unirii” își făcea din nou datoria. Îi răspundea unui anume „B” din Cluj în ceea ce-l privea pe ieromonahul Antonie Bâznog:

*Nu greșiți de loc: «cuviosul ieromonah Antonie Biznog, care a dat peste o sută mii lei pentru ridicarea și înfrumusețarea bisericii ortodoxe din Chinteni, este faimosul Bâznog de pe vremuri, ocrotitorul văduvelor și făcătorul de suflete ortodoxe, ale cărui isprăvuri necuvioase le cunoașteți din anii trecuți, când pletoșenia sa își cheltuia prisosul de râvnă bărbătească prin meleagurile Maramureșului. Cum a ajuns călugărul la atâta bănet, nu stim. Foarte probabil i-a adunat din sărăcia sa trudnică și rodnică. Notați că, precum ne asigură »Renașterea« din Cluj, acesta este al doilea călugăr după ierom. Vasile Luncan din Piatra-Fântânelelor, care face o danie, așa de însemnată, cum a făcut și la Feiurdenu. Ce-ți e și cu sărăcia asta călugărească: de câteori trebuie stricată o parohie unită, cuviosii scutură din potcap sutele de mii de parcă ar fi adevărată vrajă! Apoi să nu crezi în puterea suprafirească a ortodoxiei?»*².

Într-un alt număr a apărut un alt articol intitulat *Tulburătorii păcii*, având și un subtitlu *Din năzdrăvăniile bâznogilor-apostoli*, în care se spunea că *Apostolii pâr. Ivan erau perfect cvalificați pentru astfel de «evangelizare. Gândiți-vă la călugărul Bâznog și isprăvurile-i glorioase. (Aflăm acum, din »Renașterea», că nici chiar pâr. Ivan nu l-a mai putut răbda, fiindcă avea călugărul »țiitoare și copii»!)*³.

Nu se putea să nu apară în *Unirea* și o reacție din zona Sângeorzului. Astfel, în deja celebrul „Telefon” i se dă un răspuns și unei scrisori semnate de un anume „E” din comuna vecină, Maieru:

... De ce să se abată, atunci, de la principiile pravoslavici în ofensivă cineva, chiar de va fi el profesor de religie ortodoxă? Mai ales că prin satele noastre apostolii a la Susa și Bâznog nici nu se prea pot vârâ, decât pescuind pentru ortodoxie stârvuri morale de pe la noi. Așa fac doar pe toată linia: adună concubinarii ce nu mai pot fi cununați după lege și adevăr, îi cunună și — gata biserica națională. Nu trebuiesc decât câteva atari părechi ca bucurie mare să fie în strana dreptmăritorilor. — Ceealaltă apucătură, cea cu: nu iau plată pentru slujbe, pentru că preoții sunt plătiți de stat— nu-i nici ea ceva invenție ingenioasă de a pâr. Susa. E folosită și de alții, cu

¹ *Ibidem*, Anul XLI, 7 noiembrie 1931, nr. 45, p. 1.

² *Ibidem*, Anul XLII, 9 ianuarie 1932, nr. 2, p. 4.

³ *Ibidem*, 30 ianuarie 1932, nr. 5, p. 1.

*aceeași păcătoasă inconștiență, care nu vede că așa se lucrează direct la bolșevizarea parohiilor, și dealtfel recalcitrante la orice ajutor, oricât de îndreptățit, ce ar fi să deie preoților. Celor ortodocși ca și celor uniți. Celor de mâine mai puțin ca celor de azi Dumnezeu nu le socotească fărădelegea aceasta!*¹.

După cum se poate vedea lupta celor doi frați, ieromonahii Antonie și Ioachim Bâznog, pentru renașterea ortodoxiei n-a fost una izolată, doar pe plan local. Fapta lor a pus probleme ierarhiei greco-catolice, fapt oglindit în *Unirea*, dar a fost cunoscută și în presa centrală, în ziarele *Cuvântul* și *Dimineața*. Lucrul acesta m-a determinat să dedic un capitol acestor fapte reliefate în presa bisericească greco-catolică din Blaj, precum și în presa centrală din București.

¹ *Ibidem*, 17 septembrie 1932, nr. 38, p. 4.

RĂNILE

COMUNISMULUI

OCTAVIAN ALEXI

- Tânărlul sângeorzan în Universitatea clujeană a perioadei de după eliberarea Transilvaniei –

MIRCEA VLĂDICĂ¹

Este știut că după lovitura de stat, dată de Regele Mihai și aparatul palatului regal, întreaga armată română a participat la eliberarea țării, fiind antrenate în lupte 18 divizii de infanterie, 5 de vânători de munte, 5 de cavalerie, un corp mecanizat, unul aerian, două brigăzi de artilerie terestră și antiaeriană, precum și alte 31 de mari unități și formațiuni militare, a căror efectiv se cifra la 275 mii de oameni, iar după lupte crâncene în confruntări fără precedent, precum cele de la Oarba de Mureș, Turda, Ineu-Arad și altele, au fost eliberate și ultimele localități din vestul României, pe la sfârșitul lunii octombrie 1944.

Perioada ce-i urmează a fost marcată de unele măsuri ambigue ale guvernului sovietic, care prin natura lor au condus implicit la neliniștirea mării majorități a populației românești băștinașe din Transilvania, deoarece prin Convenția de Armistițiu semnată la Moscova la 12 septembrie 1944 între România și Puterile Aliate, in facto Rusia Sovietică, nu a fost clarificată pe deplin apartenența Transilvaniei la România. Articolul 19 din Convenție cuprindea doar o declarație de principiu cu privire la nulitatea arbitrajului de la Viena. El cuprindea, în speță, un acord al celor trei părți prin care se recunoșteau drepturile României asupra Transilvaniei și îndeosebi un angajament sovieto-român, pentru purtarea de operațiuni militare în comun, împotriva Germaniei și Ungariei, cu scopul redobândirii, și nu introducerea administrației civile românești pe întregul teritoriu, fapt ce mărea și mai mult confuzia privitoare la Transilvania pe plan internațional.

Conducerea de la Kremlin s-a folosit în acele împrejurări de adversitatea româno-maghiară din această parte a țării, lucru ce rezulta vădit din Legea 487/10 octombrie 1944, elaborată chiar înainte de eliberarea întregului Ardeal, lege prin care se consfințează constituirea Comisariatului pentru Administrarea Transilvaniei eliberate, care să reprezinte autoritatea guvernului român și care să aibă drept scop interesele populației din regiune. Interpretând în felul lor această lege, elaborată sub presiunea lui Vâșinski, sovieticii au interzis instalarea autorităților române în nordul Transilvaniei. Jandarmeria și celelalte instituții ale statului român au fost obligate să părăsească teritoriul Transilvaniei, după ce îl eliberase.

¹ Continuăm să publicăm și în acest număr, cu acordul autorului, din lucrarea intitulată „Octavian Alexi – O existență tragică”, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2000, pp. 13-25. Publicarea acestor date istorice sunt de interes pentru revistă și publicul nostru întrucât se referă la trecutul ținutului sângeorzan, contribuind astfel la o mai bună cunoaștere a istoriei locale.

Așadar, după ocupația maghiară ca urmare a Diktatului de la Viena, Transilvania intră sub ocupația sovietică, motiv pentru care Comandamentul sovietic a permis constituirea la Cluj a Comitetului Suprem Consultativ care avea autoritatea unui guvern, aflat însă sub tutela Comisiei Aliate de Control, in facto, U.R.S.S.

În acea perioadă, pseudo-guvernul transilvănean și-a exercitat activitatea printr-un Comitet Executiv pentru Ardealul de Nord, care era condus de doi președinți din partea Frontului Național Democrat prin: Teofil Vescan și Ioraky Lajos.

Abia după schimbul de note ce a avut loc între guvernul român și cel sovietic din 8 și 9 martie 1945 și numai după ce la București fusese instalat guvernul condus de Petru Groza, sovieticii au permis reinstaurarea administrației românești în nordul Transilvaniei.

Cu privire la această situație, Grigore gafencu, ministrul de externe al României de atunci, spunea: „Kremlinul a folosit chestiunea ca un șantaj pentru instalarea la București a unui guvern pro-comunist”.

Relațiile încordate din acea vreme dintre locuitorii români și cei maghiari aveau mai vechi rădăcini și au fost determinate de unele crime săvârșite de către trupele hortyste în retragerea lor din Transilvania din toamna anului 1944, când au fost săvârșite asasinatelor în masă de la Moisei-Maramureș, dar și din alte localități de la frontiera de vest, acțiuni asemănătoare cu cel de la Oradour-Franța, sau a celor de la Lidice-Cehoslovacia, precum și de faptul că erau încă vii în amintirea acestor locuitori și atrocitățile săvârșite în toamna anului 1940 la Huedin, Trăsnea și Ip, ca și din alte localități din fostul județ Sălaj, și a celor de pe Bârgaiele Năsăudului.

Dar partea dureroasă a lucrurilor a constat în faptul că și unii din urmași celor masacrați la Ip și Trăsnea sau a celor din Maramureș au răspuns după eliberare prin mijloace similare îndreptate posibil împotriva unor oameni nevinovați de pe Mureș, aplicând „legea talionului” împotriva etniei celor care și-au mănjit mâinile cu sângele unor femei, copii sau bătrâni nevinovați.

Pe acest fond de probleme, se derulau evenimentele din Clujul eliberat de către trupele române, cu mari sacrificii, la Oarba de Mureș și Turda. După acele masacre, și pentru a-și ascunde și masca identitatea, cei vinovați ce se făceau răspunzători pentru fărădelegile săvârșite, pentru a nu putea fi trași la răspundere și-au însușit calitatea de membri ai Partidului Comunist, ei au fost primii care au intrat în rândurile lui și astfel devin masa de manevră a Partidului Comunist.

Pentru a putea intui acest lucru, ne vom sluji de informațiile furnizate de către observatori ai vieții politice a acelor vremuri din clujul perioadei 1944-1947, ca Yehuda Lahov și Reuben Markam, care arătau în scrierile lor că „în comitetul județean P.C.R. gruparea se făcea pe criterii etnice profund neproportionale, Biroul Executiv al acestuia fiind compus din doi evrei, doi maghiari și un tomân”.

Erau, de asemenea, destul de proaspete în conștiința clujenilor evenimentele din 5 august 1945, când un grup de provocatori iredentiști, muncitori la „Dermata”, au întâmpinat cu focuri de

armă pe soldații români ce defilau pe străzile orașului. Surescitarea nervoasă a locuitorilor români era întemeiată și bazată pe faptul că Gărzile Naționale ale Unirii Populare Maghiare, dominate de iredentiști, ascunși în aceste rânduri și înrolați în Partidul Comunist, sub mască, neloialității față de partid, au maltratat mulți cetățeni români, mai ales studenți, care veniseră să întâmpine și să salute armata română eliberatoare.

După cum, evident, faptele demonstau, Clujul cădea pe zi ce trecea în mâna comuniștilor, aspect ilustrat și de faptul că printr-un plan de măsuri al Județenei de Partid, întreaga administrație locală, Primăria, Prefectura, Poliția și Tribunalul treptat devin conduse de comuniști, prin înființarea celulelor de partid în toate aceste instituții și structuri.

În aceste condiții, orașul devine sufocat de structuri comuniste, iar ponderea cea mai mare în acestea o aveau cetățenii etniilor evreiești și maghiare, doar funcțiile mai mici erau ocupate de români, de aceea marea majoritate a românilor din aceste motive nu se înscriau în Partidul Comunist.

În Clujul universitar de după război, mai ales în iarna anului 1945/1946, bântuia foamea și frigul, iar locurile de cazare în cămine erau insuficiente. La 1 martie 1946, după începerea cursurilor universitare, a fost necesară inițierea unor acțiuni studențești, pe mai multe planuri, legate în primul rând de învățământ, dar și pe plan social-politic. Cu câteva zile în urmă, pe 18 februarie, se înregistrase la Cluj un viscol năpraznic, care s-a manifestat prin smulgerea unor stâlpi de telegraf din sol, ce făcea imposibilă circulația, fiind blocate intrările și ieșirile din oraș. Din presa timpului acelei perioade, mai ales în „Tribuna Nouă”, putem și astăzi afla starea materială a studenților. Un articol intitulat „Cum trăiesc studenții” ne informează că la „Pipa Mică”, aceasta fiind o pensiune studențească, se serveau două feluri de mâncare cu 1.500 lei, iar pe atunci ziarul „Tribuna Nouă” costa 200 lei. Un alt număr al aceluiași ziar spunea: „Porții liliputane, o ciorbă într-un degetar, un șnițel ca mărimea unei monede de 20 lei și în grosimea unei foițe de staniol, la care se adăuga o felie de pâine transparentă”. Pentru obținerea acestora, la rând se aștepta câte două ore. Ziaristul concluziona: „rații de pensionari și de oameni bolnavi”. Într-adevăr, așa și arătau fețele studenților, supte și gălbejite, iar tinerețea lor veștejită. La „Pipa Mică” se servea doar dejunul, seara toată clientela se îndrepta spre o altă bodegă mizeră, aceea a lui „Gh. Pușcaș”, unde specialitatea casei era „Laptele le prețul de 1.000 lei” sau „smântâna” 1.200 lei, adică mămăligă cu lapte sau cu smântână.

Deci, în aceste condiții, devenea necesară organizarea studențimii, lucru început, de fapt, prin Adunarea Generală de la Colegiul Academic din 12 martie 1946, unde aceștia și-au asumat angajamentul de a se organiza în societăți studențești pe facultăți, cu scopuri pur universitare și culturale. Atunci ca și acum, organizațiile studențești aveau legături politice cu diverse partide, în special Partidul Național Țărănesc (P.N.Ț.), dar și cu foști membri ai Mișcării Legionare, care, acum fiind în ilegalitate, se manifesta ca ideologie națională de dreapta în cadrul diverselor forme ale mișcării de tineret. Erau destul de confuze informațiile pe care agenții Siguranței le culegeau,

potrivit cărora activitatea acestora din urmă se desfășura în cadrul Societății „Avram Iancu” atunci constituite, care ar fi de coloratură legionară, conducătorii acestora, considerații fiind când studentul Moș, care înainte de 1940 făcuse parte din mișcarea de tineret a „generației de la 1922”, în mănunchiul Frăților de Cruce, când Vlad Manole sau Ion Gavrilă, studenți la Agronomie, care, potrivit acelor informații, conduceau mișcarea studențească, sub oblăduirea fruntașilor locali ai Partidului Național Țărănist – Iuliu Maniu, prin dr. Ionel Pop.

Un lucru era clar atunci, că tot ce era de dreapta era periculos pentru noii guvernanți și trebuia neapărat lichidat și tot ce era de dreapta trebuia socotit ca făcând parte din Mișcarea Legionară, care a fost și era dușmanul de temut al comunismului, încă începând cu anul 1919, când aceasta începuse să se afirme prin manifestațiile tineretului din Universitatea ieșeană. Era deosebit de greu pentru studenți să facă o politică românească, indiferent de nuanță, într-o țară vândută străinilor, imperiului bolșevic roșu, pentru ca încă din 7 martie 1945, în urma întrunirii ce avuse loc la București, s-au pus bazele comunizării României. Planul de comunizare a fost adus la București de către Evgheni Suhlov, un agent al Oficiului de Servicii Strategice al Kremlinului, care în prezența Anei Pauker, a lui Constantin docea și Constantin Pârvulescu stabilea: confiscarea moșiilor, desființarea armatei în forma ei de atunci și crearea unei armate noi, după formula diviziei „Tudor Vladimirescu” sau „Horia, Cloșca și Crișan”, cu ofițerii încadrați acestora încă pe teritoriul sovietic; lichidarea tuturor băncilor; trimiterea în exil a regelui și a familiei regale; crearea unei poliții politice (de tipul N.K.V.D.); naționalizarea industriei etc. într-o perioadă de trei ani. La acea întâlnire, participa ca trimis personal al lui Stalin, „observatorul pentru problemele românești” Suleri Berezinski, care stabilea ca termen sfârșitul anului 1947. Trebuie să se înțeleagă măcar acum că pe acest fond malefic, de control total al rușilor, studenții români s-au ridicat la luptă pentru apărarea valorilor naționale, că pe acest fond în care se întrepătrundeau problemele momentului 1946 la Cluj – șovinismul, naționalismul, iredentismul, comunismul și democratismul, s-a născut o mișcare studențească în jurul căreia polarizau elementele sănătoase și cinstite studențelti, fiii țăranilor, muncitorilor și intelectualilor trimiși în cetatea culturii de pe Someș, să învețe carte, că s-a născut o mișcare și o grevă studențească, ca un apel disperat împotriva nopții bolșevice, ce se lăsa încet și sigur peste întreaga țară.

Greu suporta studențimea din capitala Ardealului teroarea impusă de către bandele înarmate de muncitori, ce au funcționat, mai întâi sub masca Gărzilor Naționale și care, de fapt, erau iredentiști de la uzinele clujene „Dermata” și „Atelierele C.F.R.”, apoi infiltrați prin mijlocirea Partidului Comunist în cadrul organelor de represiune, mai întâi în Siguranță, apoi în noua poliție politică – Securitatea. Un caz ilustrativ s-a petrecut la 6 martie 1946, când se împlinea un an de la instaurarea comunismului, când grupuri de manifestanți ai acestor forțe au cutureierat străzile Clujului și unde zătreau câte un terecător care li se părea că nu-i din echipele lor îl loveau și-l insultau.

Cafeneaua „București” din strada Iorga a fost asaltată de teroriști, iar cei câțiva studenți găsiți înăuntru au fost loviți cu drugi de fier, dintre care Ioan Ursu și Romulus Mica, studenți la medicină, au fost internați în stare gravă în Clinica de Chirurgie, iar în beciurile poliției se găseau peste 20 de studenți, chiar și la 9 martie, alături de multe persoane găsite incidental pe stradă.

Primele confruntări de proporții care au avut loc, însă, în Clujul universitar al acelei perioade între studențime, ca elită intelectuală românească în formare anticomunistă, implicată între noua dictatură și democrația tradițională, au avut loc cu prilejul sărbătorii naționale a Unirii de la 24 ianuarie 1946. Dar pentru a fi bine informat, citirile, va trebui ca împreună să răsfoim presa vremii, atât cea de dreapta, cât și cea de stânga, cât și documentele pe care le poți găsi la Arhivele Statului Cluj, fondul Direcției Generale a Poliției, dosar 636, începând cu fila 2, dar și în cotidienele „Patria” și Tribuna Nouă” din lunile februarie și martie 1946, de la Biblioteca Academiei și de la cea a Universității, din Cujul acelei perioade.

Studenții, atunci, au ieșit în stradă spontan, deoarece nu mai suportau teroarea și minciuna ridicată la rang de politică de stat. Prin agenții săi din serviciul Siguranței, Poliția află încă din 23 ianuarie 1946 că a doua zi, pe 24, ziua Unirii Principatelor, urmează ca la Universitate să aibă loc o manifestație studențească. Încă de dimineață au fost trimise forțe de poliție în zonă pentru a face ordine. Studenții organizați la Universitate, întrunind aici tot potențialul din învățământul superior din oraș, cu steaguri tricolore și panglici la butonieră, au ieșit în fața Catedralei Ortodoxe, la Teatrul Național, spre a manifesta pentru Unire. Chestorul Poliției de atunci, Gheorghe Crăciun, a ieșit în fața demonstranților, cerându-le să se întoarcă la Universitate, la care drept răspuns, aceștia încolonați în drumul lor către Alma Mater, au strigat mai multe lozinci, printre care „Regele și Patria”, „Regele și studențimea”, „Trăiască Iuliu Maniu, părintele patriei!”, „Jos vânduții hortyștilor!”, „Jos teroarea!”, „Vrem libertate!”. Unii s-au întors la Universitate, iar alții spre Piața Centrală. Ajunși în fața comendurii Armatei, au cerut portretul regelui Mihai, iar drept răspuns, un ofițer a ieșit afară cu portretul regelui. Întreaga studențime, îngenunchind, a cântat „Cu noi este Dumnezeu”, precum și „Deșteaptă-te, române!”. Au dansat „Hora Unirii”, apoi s-au îndreptat spre sediul Partidului Comunist, cerând activiștilor de acolo să arboreze drapelul tricolor. Neprimind niciun răspuns afirmativ, unii au asaltat Casa partidului Comunist, alții aruncând în geamuri cu pietre și diferite obiecte. În urma acestor altercații, a fost lovit cu pietre și comisarul Nagy Sandor. Sunt arestați trei manifestanți, un student de la Științele Naturii, viorel Popescu, un artist de la Teatrul Național, Filote Bulborozan, pantofarul Ioan Ciuf, dar și un elev de școală primară, Emil Crăciun.

După focurile de advertisement trase de către gardieni și polițiști, se credea că demonstrația va fi potolită, dar toți demonstranții, în cor, cereau eliberarea celor arestați și duși la biroul Siguranței. Cu toată intervenția chestorului Crăciun, al primului procuror Maxim Piop, aceștia nu se dispersează până când au intervenit generalii Bârzotescu și Buzincu cu armata. După mai multe intervenții și somații, sunt împrăștiați în jurul orei 17,30.

În urma acestor evenimente, au mai fost arestați și alți conducători ai studențimii, a căror vinovăție consta în răspândirea în Universitate a unui manifest intitulat „Studenții universitari”, printre aceștia erau Marian Papu, Marius Voiciloiu, Ilie Pițurcă, Ioan Florian și Horia Lăpușan. Comisia mixtă constituită pentru cercetarea cazului, din care, pe lângă organele de siguranță, făceau parte și doi universitari recent înscriși la comuniști, prof. Constantin Daicoviciu și decanul mediciniștilor, Kernbach, care datorită devotamentului său fusese recent numit în locul prof. Iuliu Hațeganu. Comunicatul publicat în ziare de către aceștia concluziona: „Manifestația a avut un caracter net fascist, huliganic în totalitatea ei”, caracterizare tipic bolșevică. După intervenții repetate, și după ce, mai întâi lucrătorii Siguranței au zdrobit în bătai pe cei arestați, neputându-se stabili culpabilitatea lor, printr-un ordin al primului procuror, ei sunt eliberați, dar toate aceste circumstanțe vor constitui mai târziu motiv pentru implicarea studențimii într-un monstru proces.

Acțiunile studențimii nu se vor liniști, în primul rând datorită condițiilor deosebit de grele în care trăiau, lucru lesne de înțeles din comunicatul Rectoratului Universității, care stipula că „pentru intrarea în cămin, fiecare student sau studentă trebuia să aducă da acasă alimente în natură (10 kg. făină, 1 kg. untură sau 2 de ulei, în fiecare lună), tacâmuri, plapumă, saltele, lenjerie de pat”, la care se adăuga și teroarea impusă și dezlănțuită împotriva lor de către bandele de muncitori înarmați, de la cel două mari uzine clujene. Iată că stăpânitorii, recent instalați, au creat o adevărată prăpastie între intelectualitatea clujeană, reprezentată prin studenți, și muncitorimea din fabrici, a căror avangardă erau, de fapt, iredentști, deveniți de acum comuniști și care de pe urma răfuielilor frecvente cu studenții erau mereu feliciți și promovați, iar studenții în toate cazurile făcuți vinovați, arestați, bătuți și maltratați, iar în cele din urmă eliberați, în urma protestelor colective de stradă. Dar lucrurile nu se vor termina aici. În una din zile, cu prilejul unei ședințe de la Centrul Academic „Petru Maior”, prof. daicoviciu amenință studențimea că, dacă nu se astâmpără, va pune pe ei muncitorii de la „dermata” și „Atelierele C.F.R.”; știa el de ce, iar mai târziu, doar peste două luni, el s-a ținut de cuvânt.

Sunt demne de reținut, de asemenea, și rezultatele manifestației organizate de Partidul Comunist, cu prilejul zilei de 6 martie 1946, dată la care se aniversa un an de la instalarea la cârma țării a unui guvern comunist. În timp ce de la balconul casei partidului, Vasile Vaida, secretarul general P.C.R. regional, prezenta un discurs, prin care numele lui Iuliu Maniu era pronunțat într-un context negativ, din mulțimea adunată, din zeci de piepturi se striga „Trăiască, trăiască Maniu!”, în timp ce dinspre strada 6 Martie un grup de muncitori comuniști au tăbărit pe studenți și i-au lovit cu scule dinainte pregătite, apoi arestați și după tratamente specifice, au fost puși în libertate, considerându-se „o acțiune spontană neorganizată”. Câteva zile mai târziu, la 10 martie, studenții de la Facultatea de Agronomie, în număr între 1.500 și 2.000, au organizat o manifestație de protest, împotriva arestării și maltratării studenților arestați. Aceștia, într-o perfectă ordine și disciplină, avându-l în frunte drept conducător ad-hoc pe dr. N. Ștefan, care a cerut studenților să țină strânse rândurile, să nu admită nicio provocare și să nu producă manifestări turbulente. Lozincile strigate de aceștia erau „Jos provocatorii!”, „Jos atacatorii!”,

„Studentimea e la Cluj”, „Trăiască Regele Mihai și armata română!”. Demonstrația s-a desfășurat fără urmări, studenții întorcându-se în liniște la cămine. Abia la 12 martie, orele 18, Rectoratul Universității comunică hotărârea privind demersurile făcute către organele locale pentru eliberarea celor arestați la 8 martie.

Un alt eveniment avea să se adauge persecuțiilor studentești, care dovedea că peste tot studenții erau ținta organelor de poliție. Pe 31 mai, echipa de fotbal a Universității din Cluj, după ce a susținut un meci la Oradea, cu echipa locală „Libertatea”, luând masa la restaurantul „Corso” din centru orașului, a cântat cu prilejul mesei și câteva cântece studentești și naționale, printre care „Viată de student”, „Ardealul” și „O ce veste minunată!”. Prin apropiere, aflându-se și inspectorul de Siguranță Cziko cu un grup de copoi, care au înconjurat pe membrii echipei de fotbal studentești sub pretextul că sunt fasciști, au fost ridicați, încărcăți într-o dubă și duși în bloc la Siguranță. Aici, studenții sunt înjurați, admonestați și amenințați de către inspectorul Cziko, spunându-le: „dacă nu declarați că sunteți legionari, ... suspend pe cinci minute democrația și vă împușc pe toți!”.

La interogatoriile efectuate în dimineața de luni, același inspector îi obligă pe studenți să declare că sunt gardiști și au cântat cântece legionare. Constatând că nu-și pot atinge scopurile, comisarul Crețoi a luat din grupul de studenți pe fotbalistul Luca, pe care l-au dus într-o cameră de tortură, dar fără a obține prin declarații ceea ce ei doreau. În dimineața zilei următoare, întreaga echipă de fotbal este încărcată într-o dubă a Poliției orădene și transportată la Siguranța din Cluj, de unde, după un nou interogatoriu, studenții au fost eliberați.

În acele momente grele, tânăra studentime românească clujeană, mereu frustrată și șicanată, prin diverse acțiuni conjugate ale forțelor aflate atunci la putere, trebuia să ducă o luptă de supraviețuire. Prin manifestațiile din ianuarie, martie și aprilie, ei trebuiau să lupte nu numai pentru interese legate de viața din domeniul administrației și greutățile suportate pentru subzistență în cămine, ci și împotriva unui regim instaurat împotriva poporului român, acțiuni în care au fost sprijiniți de partidele din opoziție, în special Partidul Național Țărănesc, care în zona Transilvaniei reprezenta ca opțiune o majoritate covârșitoare. Acestor acțiuni s-au aliniat toate forțele opoziției de dreapta, pentru că lupta de aici avea un conținut special, trebuia să se lupte împotriva unui Partid Comunist format în marea lui majoritate din evrei, evrei maghiari și a unor iedentiști, care atunci sabotau din interiorul acelui partid, dar și prin acțiunile lor externe integrarea Transilvaniei în cadrul României.

Cuvântul de ordine, atunci, ascultat cu sfuینtenie de etnia maghiară, a fost acela de a se înrola în Partidul Comunist și, astfel, din interiorul acestuia, să conducă și să controleze destinele populației din această parte de țară. Acest lucru se putea ușor constata făcând o sumară analiză: „Dacă avem în vedere componența etnică a Biroului Comitetului Județean: 2 evrei, 2 maghiari, 1 român, iar în conducerea secțiilor de resort și circumscripțiilor, situația se prezenta astfel: 12 ma-

ghiari, 5 evrei, 3 români” (Arhivele Statului Cluj, Fond 1, Comitetul Regional P.C.R., dosar 1, fila 15).

Pentru românii din Cluj, a fi comunist se putea identifica atunci cu a fi maghiar, evreu, rutean sau orice altceva, care doreau ca partea de nord-vest a Transilvaniei să nu fie retrocedată româniei, eventual să fie autonomă. Toate acestea se petreceau într-o perioadă în care aveau loc acțiunile pregătitoare ale Convenției de Pace de la Paris, motiv pentru care atât studențimea, cât și forțele adverse se manifestau vădit în orice împrejurare ivită.

Acesta a și fost motivul pentru care, în după-amiaza zilei de 28 mai 1946, la Cluj, trebuia să aibă loc o manifestație organizată de opoziția politică, pentru Ardeal. Din presa vremii, ca și din diferite cercetări aflate în dosarele Arhivelor Statului din Cluj, dar mai ales din „Memoriile” arhiepiscopului ortodox al Clujului, Bartolomeu, participant activ și care a trăit activ în miezul problemelor studențești, fiind în anul III la Medicină, dar și din alte lucrări publicate, putem să realizăm un film al acestor evenimente.

Datorită faptului că la Facultatea de Medicină Umană din Cluj Consiliul profesoral nu s-a întrunit pentru a satisface cererile studenților privind deblocarea examenelor, mai ales pentru cei ce fuseseră pe front, s-a hotărât să se facă o grevă de baraj, astfel ca toate intrările și ieșirile să fie blocate, ceea ce de fapt se petrecuse la 3 aprilie, organizatori fiind studenții Bănescu, Ciortin și Pițurcă. În legătură cu aceasta, dintr-un raport al unui agent al poliției rezultă că „această grevă are ca scop răsturnarea conducerii Universității și că, dacă această grevă va reuși, se va putea face un pas înainte”.

În acest context, confruntarea se accentuează și va culmina prin devastarea căminului studențesc „Avram Iancu” în seara zilei de 28 mai 1946, când bande înarmate din muncitori „iredentiști” instigați de comuniști vor încerca anihilarea studențimii pe calea forței, a unui progrom organizat. În legătură cu aceste evenimente, arhiepiscopul Bartolomeu spune: „Dincolo și peste împărțirile politice, viața academică a Clujului era dominată, fără doar și poate, de suflul românesc, naționalist, monarhic, dar vădit opus comunismului, care instalase în posturile de conducere principalele autorități, tot comuniste – Vasile Pogăceanu, la Prefectură și Gheorghe Crăciun, la Chestura de Poliție – care studiau îndeaproape viața studențească, mai ales chestorul prim, printr-o politică de prudență ...”.

La 28 mai, posturile de radio au anunțat înspre seară că Marile Puteri, în consultările lor pregătitoare asupra Conferinței de Pace, îi recunoscuseră româniei drepturile de suveranitate asupra Ardealului. Ca la comandă, toată studențimea a ieșit în stradă, de prin cantine și case particulare, din berării și parcuri și, în numai o jumătate de ceas, coloane imense de studenți manifestau victorios, spre Catedrala Ortodoxă, spre Teatrul Național. Era o mare de capete a șepcilor roșii. Toate clopotele bisericilor băteau puternic. Ajunși în fața Catedralei, mulțimea s-a așezat în genunchi și a început să cânte „Hristos a înviat!”, iar pe treptele Catedralei bătrânul preot Laurențiu Curea s-a adresat studenților spunând: „Studenți, acum patru ani, eu am fost cel care v-am urmărit pe drumul pribegiei; dau mărire lui Dumnezeu că tot eu sunt cel ce vă primeș-

te acum: Bine ați venit! Trăiască România Mare!”... Apoi întreaga studențime a făcut o imensă manifestație de simpatie episcopului Nicolae Colan, care apăruse la geam și de acolo încolonați într-o perfectă ordine, cei din mulțime s-au îndreptat spre reședința episcopului Iuliu Hossu de pe Calea Moșilor, care, de asemenea, a ieșit în balcon, și căruia, în numele mulțimii, călugărul student medicinist Valeriu Anania, adresându-se înaltului prelat spunea: „Prea Sfințite! Studențimea română a venit să șteargă scuipatul [...] de pe obrazul Prea Sfinției Voastre!”, apoi i-a sărutat mâna și obrazul, în ovațiile celor de față.

Desigur mulțimea s-a îngrămădit apoi Piața Matei Corvin, având cu ei lăutarii adunați de prin cârciumi și au dansat până seara. Această manifestație spontană a stârnit ecouri furioase din partea unor slugi credincioase, de la fabrica de încălțăminte „Dermata” și a celor de la „Atelierele C.F.R.”. În această seară, cam pe la orele 23,30, în fața căminului „Avram Iancu” s-a ivit un tânăr blond – se spunea că ar fi student la Agronomie –, care, aflându-se prin împrejurimi, a fost primul care vestea studențimea din cămin că-i paște un mare necaz, lucru ce-l aflase de la mulțimea din piață, apoi s-a făcut nevăzut, ca un curiei grăbit, să vestească același lucru și în altă parte. Nici nu apucaseră bine, că acesta și colegul său mai mare, Felecan, să ajungă în piață, când s-au stins luminile de pe străzi și din case și toată partea aceea a orașului s-a pomenit în beznă. Apoi peste alte câteva minute au sunat sirenele de alarmă de la „Dermata” și de la „Atelierele C.F.R.” și zeci de camioane, care fuseseră dinainte pregătite, încărcate cu muncitori îndestulați de băutură, alergau în viteză spre căminul „Avram Iancu”. Se zicea că ar fi fost la o mie de oameni, care înjurau într-o limbă „străină”, înarmați cu răngi de fier, și chiar cu pistoale au debarcat la cămin. Unii di ei aveau și lanterne. Studenții, câți erau în cămin, s-au baricadat în interior, au tras grilajul de fier de la parter, și au îngrămădit în uși dulapuri și noptiere, scaune și tot ce au găsit la îndemână spre a se baricada automat.

În timpul acela, agresorii au pătruns înăuntru la parter, au izbit cu răngile unde nimereau, până ce au reușit să devasteze întregul parter, făcând zob bucătăria, sufrageria, magazia cu alimente, tacâmurile, biblioteca și chiar și closetele. Într-un cuvânt, nu a mai rămas nimic întreg, nicio farfurie. Zburaseră în țândări toate ferestrele, iar crucea mare de lemn ce străjuia deasupra intrării zburase și ea în țândări. Ieșiți la ferestrele de la etaj, în disperarea lor studenții aruncau găleți cu apă pe capetele celor din stradă, dar s-au retras repede, când aceștia au început să tragă cu armele, strigând cu turbare înjurături în limba lor. Câteva minute mai târziu, s-a făcut liniște, pentru că, în furia lor, agresorii au spart din întâmplare și geamurile de la poșta rusească, iar o pareulă sovietică, atrasă de urletele acelea disperate, i-a somat pe agresori să se retragă.

Între timp, poliția a arestat 14 dintre studenții care, chipurile, manifestau pe stradă, în fapt erau întârziații pe care evenimentele nu-i prinseră în cămin.

În același timp, „mesagerii aceia misterioși”, necunoscând urmările, dar bănuind ce avea să se întâmple, au prins o trăsură din piață și cu ea, în mare grabă, au ajuns unul la biserică din

Mănăştur, unde, intrând în clopotniţă, a început să tragă clopotele în dungă, iar celălalt la primarul din sat, să ceară ajutorul mănăşturenilor, ca împreună să depresureze pe asediaţi. Ca la vreme de primejdie, întreaga suflare, cu preotul, primarul şi notarul în frunte, călare şi pe jos, înarmaţi şi ei cu coase, cu furci şi topoare, au plecat în ajutorul studenţimii. Nu au reuşit, însă, să meargă decât până la fabrica de bere, unde o companie de jandarmi, înarmată până în dinţi, le-a barat accesul, şi poare că bine a fost aşa, spre a evita o baie de sânge ce ar fi putut rezulta dintr-o încăierare în noapte. Î.P.S. Bartolomeu nu a reuşit să afle numele celui „tânăr blond” şi al colegului său ce s-au făcut mesagerii disperării, dar Serviciul Siguranţei a aflat că aceştia erau studenţii agronomi Octavian Alexi şi Toader felecan. Iată, deci, acesta este începutul calvarului.

Atunci au aşezat mănăşturenii o placă de-a curmezişul străzii pe care scria cu litere mari: „Până aici democraţia, de aici încolo-i Mănăşturul!”. I-a costat însă şi pe ei această mare cutezanţă avută faţă de guvernaţi.

A doua zi, o delegaţie studenţească, avându-l în frunte pe acelaşi student Valeriu anania, călugăr ortodox oltean, care atunci, pentru moment, devenise preşedintele Societăţii Studenţeşti „Petru Maior”, a cerut primului chestor al Poliţiei clujene, Gheorghe Crăciun, să dispună cercetarea samavolniciei produse asupra căminului studenţesc şi să pună în libertate studenţii arestaţi, dar şi să fie luate măsuri împotriva agresorilor vinovaţi şi nu împotriva studenţilor nevinovaţi, care au fost supuşi unui vandalism fără precedent. Organele locale nu au cadadicsit să întreprindă vreo măsură, motiv pentru care Adunarea Generală Extraordinară întrunită la sediul Colegiului Academic din amfiteatrul cel mare, după ce a înfierat prin discursuri atitudinea guvernanţilor comunişti care patronau acele fărâdelegi, precum şi conducerea comunistă a Universităţii care le cânta în strună acestora, şi-au propus să adopte hotărârea unei greve temporare de protest. Următoarele două-trei zile nu au adus nicio clarificare, iar studenţilor arestaţi li s-a adăugat şi alţii, încarceraţi în 31 mai (7 la număr) şi transportaţi cu toţii într-o dubă în cursul nopţii la Bucureşti. Universitatea intrase în mare fierbere, studenţii strigau după dreptate, căci, dacă nu, şi-o vor face singuri. În acele condiţii, este convocată din nou Adunarea Academică, la care a fost invitat şi rectorul Petrovici. Acesta a refuzat participarea. Adunarea a avut loc în lipsa lui, în ziua de 1 iunie la orele 10,30, când într-un entuziasm de nedescris studenţii Universităţii Daciei Superioare din centrul universitar Cluj, după ce au ascultat un expozeu al cauzei, au votat instituirea „grevei generale”.

După câteva zile, întrucât ameninţările se amplificau, iar studenţii arestaţi erau chinuiţi în beciurile Ministerului de Interne şi la Cluj, Comitetul Studenţesc, acei care mai erau încă liberi, au hotărât ca pe data de 4 iunie să convoace o nouă Adunare Generală, prilej cu care să supună hotărârea de a continua greva unui vot secret, spre a avea o şi mai mare legitimitate. Deoarece chiar în dimineaţa acelei zile pe lista de afişaj a Universităţii apăreau numele studenţilor exmatriculaţi, printre care ultimul era şi cel al lui Valeriu Anania. Acesta, mai oţelit şi mai hotărât, şi-a prezentat înainte de votare un nou expozeu, în care a înfierat toate acţiunile guvernanţilor şi a celor din Senatul Universităţii, care le cântau în strună. Supusă la vot aceeaşi moţiune pentru

„grevă generală”, Adunarea a votat în majoritate absolută, cu doar câteva voturi contra continuării grevei, până când studenții arestați vor fi eliberați și puși în drepturi, și se vor lua măsuri împotriva agresorilor de către autorități.

Apăreau mereu vești, în ziare și de la om la om, despre unele măsuri drastice ce se vor lua împotriva studențimii. La Siguranță, se discuta chiar și despre arestarea călugărului student. Greva a durat două săptămâni, s-a desfășurat pașnic, studenții demonstrau maturitate și rezistență, iar despre agresiunea de la cămine și despre grevă continua să scrie toate ziarele. Vestea se împinzise în toată țara, studenții clujeni devenind obiectul admirației generale. Celelalte centre universitare au trimis mesaje de simpatie și au început să organizeze greve de solidaritate. Primii au intrat în grevă studenții de la Școala Politehnică din Brașov, apoi cei din capitala Moldovei, de la Iași, care trimiseră un mesaj pe pergament, și în același timp studenții timișoreni care au trimis și ei imediat mesaje de solidaritate.

Măsurile de represiune împotriva studenților se țineau lanț, exmatriculările se făceau în masă și trebuiau prin scopul lor să conducă la pierderea drepturilor, de către studenți de a beneficia de cămin și cantină, s-au tăiat și rațiile de alimente, iar mai târziu cantinele s-au închis. Presiunile erau mari, din care cauză cei mai mulți studenți de la căminul „V. Babeș” și-au luat așternuturile și dormeau prin parcuri sau prin piețe. Fără cămin și fără mâncare, aceștia își puneau problema crucială de a părăsi Clujul și de a pleca acasă. Studenții au început a părăsi Clujul încă din prima seară a grevei, cu oarecare tritețe, dar și cu mândrie, unii chiar au scris pe vagoanele de cale ferată cu care plecau că au fost alungați din Universitate, fiecare urmând să devină în satul sau orașul de unde era un adevărat agitator. Această situație, ca și nerăbdarea unora de a-și finaliza examenele, în vederea obținerii diplomei, au determinat conducerea studențimii și pe profesorii lor, care le susțineau acțiunile și revendicările, ca prin mijlocirea prof. Coriolan Tătaru de la Medicină, care era în bune relații cu Petru Groza, pe atunci prim-ministru. Așa se face că prin această mijlocire o delegație a studenților clujeni a fost trimisă la București, primită de primul-ministru, care a intervenit la Teohari Georgescu, ministrul de interne, să-i asculte și să negocieze cu ei condițiile încetării grevei și eliberării studenților arestați și ținuți în beciurile Ministerului de Interne. În loc ca această acțiune să fie finalizată corespunzător și acești delegați ai studenților sunt arestați. Abia la intervenția repetată a lui Petru Groza aceștia din urmă sunt eliberați, dar sosesc la Cluj fără niciun rezultat. Același grup de profesori, în care un rol determinant l-a avut atunci Iuliu Hașeganu și Coriolan Tătaru, insistând personal pe lângă primul-ministru cu mesaje scrise și printr-o nouă delegație, au reușit să asigure desfășurarea negocierilor dintre greviști și ministrul de interne, care impune eliberarea celor arestați în condițiile încetării grevei studentești. Astfel, în cea de-a doua parte a lunii iunie, studenții deținuți în arestul ministerului au fost duși și eliberați la Sibiu, iar cei din Cluj în zilele următoare. Greva a încetat, iar studenții și-au reluat cursurile.

Diversiunea împotriva unității mișcării studentești de la Cluj a luat proporții. Dacă pentru început toți cei arestați au fost eliberați, se puneau la cale alte forme și metode prin care să fie anihilați, nu numai din punct de vedere organizatoric, dar și fizic. Atunci mulți profesori și studenți au jucat cartea ipocriziei, a intimidărilor, trădării, într-o simbioză de tip stalinist.

La București, o minoritate bolșevică, sprijinită de către autorități, a conceput, determinat organizarea și ținerea unui Congres al Studenților Democrați, chiar în timpul grevei studentești de la Cluj, la care ministrul de atunci Ștefan Voitec, de la învățământ, cerea studenților din țară să se organizeze sub o nouă formă democratică, „excluzând din mijlocul lor pe acele elemente care, de fapt, sunt tendențioase și au legături cu organizații din munți, „Sumanele negre”, „Haiducii lui Avram Iancu” și gruparea „Elena Basarabescu” etc. În comunicatul Congresului, studenții clujeni au fost acuzați că fac dezordini, care sunt folosite ca argument de către „revizionisti” și se cerea constituirea grupării studenților patrioți, care să lupte împotriva vechilor concepții.

Pe strigătul de disperare al studenților clujeni s-a ridicat piramida minciunii, arivismului și vânzării de țară, de către o parte a studențimii trădătoare. Acestea au fost motivele ce l-au determinat pe Lucrețiu Pătrășcanu, pe atunci ministru al Justiției, să vină în mare grabă la Cluj, iar la 7 iunie 1946, la Colegiul Academic să declare în fața studenților: „Întâi sunt român și apoi comunist”, cuvinte de suflet, scăpate, care, de fapt, i-au atras ura înverșunată a veneticilor instalați în conducerea partidului, și care, de fapt, i-au cauzat moartea în 1954.

Au mai încercat la Cluj, după greva studentească, Petru Groza și Vasile Luca să adune studențimea în sala IV a Facultății de Litere, unde decan era Daicoviciu, dar nu au reușit să adune decât vreo 50 de studenți, dar și aceștia străini de neamul românesc.

Între timp, se aflase că la Cluj sosise o delegație de la București, reprezentând Unirea Națională a Studenților din România (U.N.S.R.) nou înființată, organizație constituită din studenții comuniști sau pro-comuniști. În dimineața de 19 iunie, studentul Pițurcă, cel arestat în grupul trimis la București, anunță de la Sibiu că toți studenții sunt liberi. Așa cum se promisese, imediat s-a alcătuit și s-a dat comunicatul prin care greva generală a încetat.

Președintele Bănescu avea să semneze și apoi toți ceilalți după el comunicatul privind autodozolvarea Societății Academice „Petru Maior”. Acesta era vădit un act de capitulare, prin care toți aceștia l-au semnat îngenunchiați și plângând.

Epilogul evenimentelor a fost scurt. În câteva zile, Clujul s-a umplut iar cu studenți, s-au redeschis căminele, iar despre grevă nu mai vorbea nimeni.

Alte acțiuni importante pe acest plan vor avea finalitatea tot la Cluj. Orașul va găzdui Conferința pe țară a U.N.S.R., unde „campiona democrației” de acum, pe atunci studenta Monica Lovinescu, într-un stil pur stalinist, anunța „o eră comunistă în viața studentească din România”, pentru ca mai târziu să bată tobele democrației la postul de radio „Europa Liberă”.

Noaptea bolșevică se instaura în Universitate. Singurul bastion de luptă anticomunistă ce a mai rămas în zonă, dar pentru scurtă vreme, a fost Mănăsturul. Rezistența acestuia a fost și ea

înăbușită odată cu alegerile falsificate din noiembrie 1946, iar studenții ce veniseră la Cluj în iarna lui 1945 pentru a învăța au fost supuși în propria lor țară unei cumplite batjocuri și prigoane comuniste.

Condițiile mizere în care trăiau, foametea, prigoana guvernului, nerezolvarea examenelor și crearea unor comploturi imaginare i-au trimis pe toți cei ce se aflau implicați chiar și într-o mai mică măsură în acțiunile ce au avut loc, spre a petrece ani mulți după gratii în temnițele comuniste, iar pe o bună parte dintre aceștia în gropile comune ce au început să fie săpate pentru universitari, odată cu instaurarea aceluși regim bestial.

(continuare în numărul viitor)

IONICĂ POP

DESTINE ÎMPLINITE

Compozitorul și pedagogul Ionică (Ioan) Pop (foto), s-a născut la Sângeorz-Băi în anul 1967, 20 august. Studiază oboiul și pianul la Liceul de Muzică „Sigismund Toduță” din Cluj Napoca (1977-1985), iar apoi Compoziția la Conservatorul de Muzică „Gh. Dima” (1986-1991) la clasa profesorului Cornel Țăranu, cel care îi va îndruma și lucrarea de doctorat cu titlul „Tendințe și structuri în muzica actuală”. Obține titlul de doctor în muzică în iunie 2004. În 2006 absolvă secția de Regie teatru muzical a Academiei de muzică „Gh. Dima” din Cluj. În prezent este lector universitar la catedra de Muzicologie a Academiei de muzică „Gh. Dima” la disciplina Teorie-Solfegiu-Dictat și student al modulului de orgă (anul III), la clasa profesorului Erich Turk. Împreună cu Prof. Dr. Ioan Haplea și Prof. Dr. Ioan Bocșa participă la culegeri de folclor și este implicat atât în valorificarea materialului adunat în publicații cât și în realizarea de înregistrări pe C.D., la care participă și ca interpret. Realizează concerte de autor la Piatra-Neamț, la studioul Radiodifuziunii Cluj, la sala de concerte „Studio” și nu numai. A obținut numeroase distincții și premii la concursuri de compoziție naționale și internaționale.

Unde și când a apărut muzica în viața lui Ionică Pop?

Cred că pe filieră genetică. Muzica în viața mea a apărut înainte să mă fi născut, dacă se poate spune așa. Sunt fiu de țăran, tatăl meu cânta la fluier și vocal și mai cântă și astăzi - în sezători. Cred că de la el am moștenit talentul. Altfel, muzica în viața mea a apărut, după cum îmi aduc aminte, la școala din Sângeorz-Băi unde învățam. Era o școală foarte bună acolo, cu cerc de desen, cerc de teatru, cerc de gimnastică... plus colindele pe care mi le aduc aminte din copilărie. Nu-mi aduc aminte ca tata să fii cântat la și la fluier în acea perioadă. Cred ca asta s-a întâmplat în tinerețe, dar muzica a apărut în viața mea, crescând - ca să spun așa - din toate părțile.

Construcția mea ca muzician se poate spune că a început în clasa a VI-a, ceea ce înseamnă aproximativ anul 1980, când am ajuns la Liceul de muzică, grație domnului Emil Dragea. Din întâmplare a stat în chirie în Sângeorz, venit pentru tratament, acolo în casa noastră din centru și dânsul m-a ascultat și mi-a făcut propunerea de a veni la Cluj. Deci, din clasa a VI-a, cu greutățile inerente începutului. Țin minte că am și rămas corigent la cor în semestrul I - nu cred că pentru c-aș fi chiulit, eram la începuturi - și tot de atunci datează și primele încercări de compoziție. Știu că am mers la domnul Chișu Leontin, pe atunci directorul liceului de muzică și i-am arătat niște încercări teribiliste de-ale mele, printre care o simfonie scrisă pe un caiet de muzică, cu doar 6 portative - am făcut și eu ce-am putut - perioada

aceasta în subsidiar a continuat an de an. Prima manifestare efectivă a fost însă în clasa a XII-a, asta însemnând 1985, când la terminarea liceului, unde studiasem oboiul cu domnul Ciobanu, iar în ultimul an cu domnul Aurel Marc; deci, în clasa a XII-a, la absolvire, am cântat pe scena din sala filarmonicii cu orchestra liceului, o lucrare pe care am compus-o, care se numește „Fantezie pentru oboi solo și 14 instrumente solist”.

Activitatea didactică

Din punct de vedere al carierei didactice, am fost mai întâi profesor de Teorie, Armonie, Istoria muzicii, Pian tehnic și muzică de cameră la Liceul de Muzică din Cluj (1991-1993), apoi Bibliotecar și cadru didactic asociat la Academia de Muzică din Cluj, iar începând cu anul 1995 și până în prezent am activat ca și cadru didactic în cadrul Academiei de Muzică amintite, unde am susținut seminarii de Teorie-Solfegiu-Dictat, la specialitatea Pedagogie muzicală, Compoziție-Muzicologie-Dirijat, Interpretare-canto și Interpretare-instrumente.

O experiență inedită am trăit-o făcând naveta la Colegiul Universitar, unde timp de trei ani am predat Teorie, Armonie, Forme, Contrapunct și Aranjament coral. A fost o experiență valoroasă de care îmi aduc aminte cu plăcere atât datorită colectivului de profesori cât și dăruirii și interesului pe care studenții le-au arătat. De asemenea acolo, la Piatra Neamț am avut în anul 2000, luna mai, primul recital de autor. Alături de alte piese interpretate în acest concert, lucrarea corală Memento Mori, prezentată de corul studenților colegiului sub conducerea colegei Kallo Ildiko a fost un mare succes și un mare prilej de bucurie pentru mine.

Cel mai bun mod de a deveni un muzician bine ancorat în muzica contemporană și un solfegist ce tinde spre gradul de "profesionist", l-a constituit pentru mine activitatea din cadrul formației corale „Antifonia”, activitate care a reprezentat o piatră de încercare și totodată un mod de asumare a maturității pe plan muzical. Experiența acumulată în acest colectiv m-a ajutat enorm și pe plan componistic. Ca o curiozitate, îmi amintesc de faptul că Requiemul de Zimermann pe care l-am cântat la Viena în Konzerthaus l-am învățat în două săptămâni în contextul în care făceam câte două repetiții aproape în fiecare zi. Și nu mi se părea foarte greu pentru că dirijorul nostru, profesorul Constantin Rîpă avea câte patru... Menționez doar câteva dintre concertele pe care le-am avut și repertoriul aferent: *Requiemul* de Ligeti la Strasbourg, în prezența autorului, Concert Xenakis la San Marino ce cuprindea piese ca *Idmen*, *Nuits*, tot Xenakis la București și Cluj (lucrarea *Nekuia*), *Cele Șapte Porți ale Ierusalimului* de Penderecki, participările la Festivalul Europa Cantat (lucrări de Guy Reibel, Florent Schmidt) și multe altele.

Tot în domeniul muzicii contemporane, o experiență benefică a constituit-o participarea la cursurile de muzică contemporană de la Darmstadt, august 1998, unde am avut privilegiul de a-i întâlni pe percuționistul Mircea Ardeleanu și pe compozitorul Georg Kurtag, cel care peste ani avea să devină doctor honoris causa al Acedemiei noastre.

În complementaritate, începând din anul 1995, împreună cu Ioan Haplea și Ioan Bocșa, am „bătut cu pasul” zonele Alba și Hunedoara, adăstând pe la casele oamenilor în căutare de cântec tradițional. Aceste culegeri s-au soldat din fericire atât cu volume de colinde (mă gândesc la prima ediție, „1448 de Colinde” unde am fost supervisor precum și la valorificarea lor pe C.D., unde am fost prezent atât în grupul vocal cât și la percuție.

Referitor la ansamblul *Icoane*, nu puține au fost concertele la care am participat ca interpret. Îmi aduc mai ales aminte de turneul din Elveția. Vă veți întreba ce are de a face asta cu actul de a preda Teoria Muzicii...

Dintre cursurile la care am participat mai amintesc:

- martie 2011, participare la *Sesiunea de training pentru utilizarea Platformei Editoriale Electronice SCIPPO*, organizat de UEFISCDI, OIPOS DRU, la Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca

- iunie 2011 – participare la workshop-ul *Metodologie publicațiilor științifice*, organizat de Centrul de Excelență în domeniul Conexiunii Educative, Culturale și Artistice Europene și Academia de Muzică "Gh. Dima" Cluj-Napoca, susținut de expertul în scientometrie Victor Velter.

Vine o vreme când drumurile pe valea profesiei încep să se despartă de trecut, înțelegând prin aceasta dorința de presonalizare a unor metode și exerciții față de modul tradițional în care s-a lucrat. La Cluj, îi datorăm enorm profesorului nostru Constantin Râpă, cel care a avut curajul de a privi problematica teoriei muzicii într-un mod personal și de a introduce solfegiile extrase din literatură, fapt cu care unii muzicieni de calibru nu sunt întru totul de acord. Întrebarea este: renunțăm la solfegiile din literatură și ne întoarcem la celebra Buceanu, Carp, Dragea și mulți alții, continuăm linia Râpă sau ne apucăm de scris solfegii pe potrive nivelului studenților noștri? Una dintre principalele mele preocupări în ceea ce privește studenții de la pedagogie este dezvoltarea creativității și a fanteziei. În acest sens, exercițiile tip întrebare-răspuns, întrebarea fiind dată iar răspunsul fiind „creat” de studenți, precum și obligativitatea de a crea acasă mici solfegii în diverse tonalități reprezintă un început. De asemenea introducerea minimală a elementelor de acustică este binevenită cu atât mai mult cu cât avem șansa de a-l avea alături de noi ca profesor la disciplina Regie de sunet pe cunoscutul regizor Alexandru Pârlău. În ceea ce privește repertoriul extras din literatură el nu trebuie abandonat ci este de dorit ca să construim unele exerciții de intonație care să-i ajute pe studenți să depășească unele dificultăți. Același lucru este valabil și în ceea ce privește dicteul. O altă idee binevenită este aceea de a-l invita pe domnul profesor Râpă de a ține din când în când câte un curs sau profesori de teorie din alte instituții de profil. Reîntoarcerea asupra cântecului popular este de asemenea un alt deziderat. Un gând mai vechi începe să-și caute împlinirea. Solfegiem mereu linii extrase de undeva dar nu vedem niciodată întregul. Chiar și numai ca fapt divers, nu are studentul dreptul de a vedea măcar din când în când toată partitura de unde fragmentul a fost extras? Cum putem ca prin pregătirea pe care le-o acordăm la teorie, să-i ajutăm pe studenți să audă mai bine vocea basului la Armonie, să distingă cu mai mare ușurință mai multe linii polifonice la Contrapunct, să pătrundă mai ușor în încălțita (pentru mulți dintre ei) lume a formelor muzicale?

De asemenea se poate reflecta asupra rolului audiției în cadrul orei de curs sau seminar în sensul în care dintr-o partitură încercăm să decupăm și să reținem o linie melodică interpretată de un anume instrument sau să ascultăm o fugă bunăoară pentru orgă unde din trei voci studenții să aibă scrise doar două.

În mod cert nivelul de cunoștințe cu care vin studenții este în scădere și asta nu este neapărat vina lor. Cum reușim să păstrăm esențialul dar să-l simplificăm în mod benefic pentru ca el să fie perceput?

Memoria studenților este neexersată. Exercițiile de memorizare nu trebuie să lipsească de la nici o oră, fie ea de curs sau de seminar.

Avem marea șansă că se dorește (prin colegul meu mai tânăr Lucian Ghișa) implementarea în cadrul sistemului de învățământ de la zi a unei platforme electronice, asemănătoare cu cea existentă în momentul de față în cadrul Departamentului de Educație Continuă și Învățământ la Distanță. În acest sens realizarea unei baze de date complexe multimedia care să cuprindă cursuri (în format tradițional, dar și în format video), sisteme de evaluare on-line, chestionare, etc. reprezintă o idee binevenită în cadrul dezvoltării activității didactice.

Tot ce au făcut bun înaintașii noștri trebuie păstrat, eventual adaptat simplificat, constituind o bază pe care se pot construi și lucruri noi, încercând pe cât posibil să păstrăm identitatea a ceea ce am numi școala clujeană. Dar ce ne costă să mergem și în grădina altuia și să mai furăm din tehnologia lor, să mai facem schimb de experiență, să mai învățăm fără teama de fi neștiutori câte o dată?

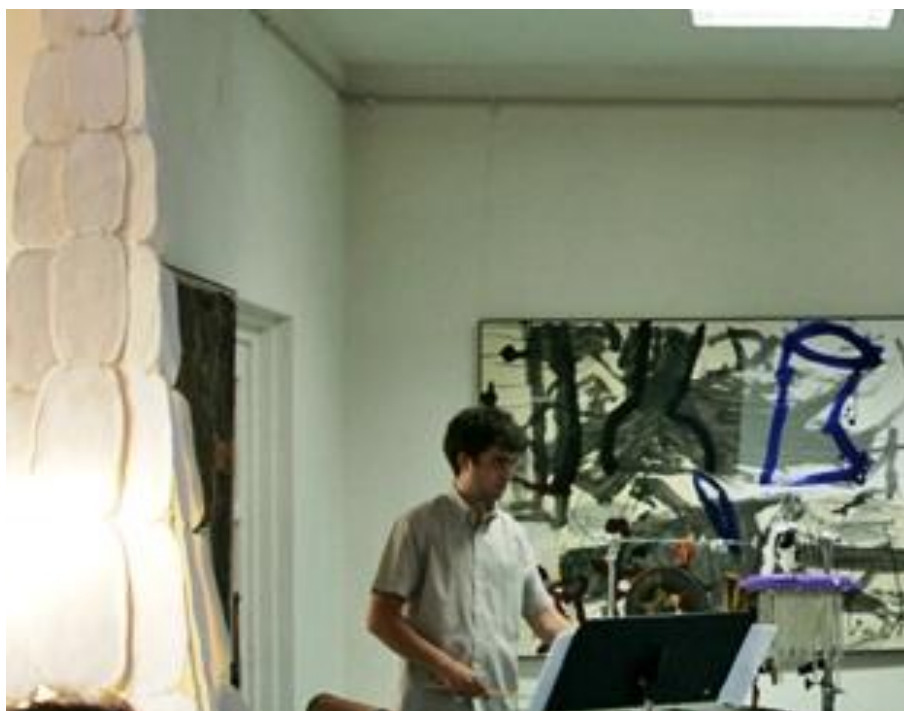
Activitatea de creație, interpretare și cercetare științifică

Cercetarea științifică a izvorât pentru mine în permanență din practică și în special din practica componistică sau din regiuni adiacente acesteia, cum ar fi de exemplu analiza lucrării „Cântece nomade” de Cornel Țăranu pe care am cuprins-o în teza de doctorat și din care am avut multe de învățat mai ales ca și compozitor dar nu numai. Activitatea de cercetare cuprinde de asemenea pe lângă decriptarea muzicii actuale prezentă în teza de doctorat și cercetările mele interdisciplinare, cum ar fi articolele despre muzică și geometrie care au apărut în revista „Intermezzo”, încercarea de a intra în universul unor compozitori ca și Cage sau Stroie sau paralele între unele opere „vitale” pentru mine cum ar fi Oedipul enescian versus Oreste&Oedipul țăranian, sau privirea în oglindă a amintitului Oreste&Oedip vizavi de Orestia II a lui Stroie. De aici și dorința de a scrie o operă care să se numească Medeea&Sfinxul ce se dorește o întreprindere temerară de a continua filiera deschisă de Enescu și continuată cu succes de un compozitor de talia lui Țăranu.

Pentru activitatea de creație îi sunt recunoscător profesorului meu Cornel Țăranu, care a avut grijă să-mi facă „zile fripte” de fiecare dată când ne întâlneam întrebându-mă ce mai lucrez la compoziție. Nu de puține ori, am scris muzică pentru a scăpa de limba ascuțită a domniei sale și de dojele mai mult sau mai puțin părintești.

Activitatea dirijorală se leagă de cea de creație, de multe ori fiind nevoit pentru coordonare să-mi dirijez propriile lucrări. Ca de la sine, grație prieteniei superbe care mă leagă de Vera Negreanu, Daniela Păcurar și Mircea Neamț, s-a născut formația „Impact XXI”, din care alături de muzicienii amintiți făcea parte și regretatul Nicolae Coman. În locul lui, în formație îl avem pe un fost student de al lui Nae, Ionică Dărăban.

Cred că orice muzician care se respectă, trebuie să practice cântatul la cel puțin un instrument. Altfel muzica devine teorie, teoria devine teoria teoriei și esența se diluează. Din această cauză îmi încurajez continuu studenții să cânte constant și continuu la un instrument.

Îmi amintesc cum în timpul unui turneu cu Antifonia la Nantes în Franța, am dat un mini concert de pian gazdelor mele care au fost încântate.

Ca și fost oboist am avut de învățat enorm în școală, experiența de practician ajutându-mă imens pentru orchestrația propriilor lucrări.

Cântatul la orgă a venit pentru ca o dorință lăuntrică să se împlinească fără ca să existe neapărat o explicație rațională. Pentru ca studiile mele la orgă să capete un contur, m-am înscris la modul la clasa profesorului Erik Turk, dar înainte de recitaluri sau concerte am cerut păreri avizate sau să fiu ascultat atât de Doamna Ursula Philippi cât și de colega mea Maria Abrudan. Astfel am avut concerte de orgă atât la Zalău și Cluj, cât și la Rodna Veche. Una dintre cele mai dragi piese mie scrise pentru acest instrument este Fuga în la b minor de Johannes Brahms. Spre disperarea studenților, am să introduc această piesă în repertoriul de solfegiu.

Recitalurile de pian au fost în general contextuale, cum ar fi cel de la Școala din Dubai unde am activat ca și profesor un an sau tot în Dubai, recitalul oferit prietenilor mei de acolo în curtea acestora. La Cluj, de asemenea recitalurile de pian au avut un public restrâns, în general prieteni apropiați.

Munca de creație, dirijat, interpretare și cercetare a vizat în special, cinci căi de dezvoltare:

A. Participarea activă la simpozioane și conferințe;

B. Redactarea de articole de specialitate;

C. Compunerea lucrărilor proprii.

D. Dirijarea lucrărilor proprii în cadrul festivalului „Toamna Muzicală Clujeană” și în ultimul timp, de când sunt directorul artistic al formației „Impact” realizarea de turnee la Turda, Bistrița, Bușteni, Ploiești, București, unde alături de lucrări ale mele am prezentat și lucrări ale altor compozitori clujeni

E. Concertele de pian și orgă

A. Participarea la simpozioanele și conferințele de specialitate a reprezentat o muncă plăcută și constantă, materializându-se în ultima perioadă în participarea la cel puțin două manifestări fixe în fiecare an: Simpozionul din cadrul manifestărilor Stroie de la Bușteni care are loc în fiecare toamnă și Simpozioanele Internaționale de la Iași organizate în principal de W.S.E.A.S. în timpul verii. De mare însemnătate pentru mine a fost participarea în 2009, grație Laurei Manolache, directoarea de atunci a muzeului Enescu din București. Avantajul participării la simpozioane este, pe lângă obligativitatea redactării unei lucrări care cere muncă și documentare și acela de a lua contact cu personalități și preocupările lor care de cele mai multe ori, în mod benefic sunt diferite de ale tale.

B. Redactarea articolelor de specialitate a fost provocată fie de rugămintea unor colegi sau din necesitatea de a scrie cronici la anumite evenimente, în special festivalul Cluj Modern. Ca un exercițiu de stil, redactarea lor mi-a oferit ocazia să-mi dezvolt fluența și concizia.

Mă simt foarte mult atașat de articolele amintite publicate în revista „Intermezzo” (ce investighează legături ascunse între muzică, geometrie, matematică și simbolistică-mai ales a numerelor, dar nu numai), deoarece prin scrierea lor mi-am clarificat anumite probleme de sens și construcție, reușind să întrezăresc și posibilități noi pentru viitor.

C. Compunerea lucrărilor proprii, în ciuda dificultăților mi-a adus cea mai mare satisfacție. A fi creator înseamnă a da viață la ceva care se desprinde apoi de tine și-și trăiește în continuare propria viață.

De asemenea, așa cum spunea Liviu Rusu în „Eseu asupra creației artistice”, prin creație, străfundurile creatorului ies la suprafață, în felul acesta realizându-se o cunoaștere în profunzime.

Cel mai atașat mă simt de lucrările de început pentru că au necesitat, în ciuda stângăciilor, un transfer imens de energie și dăruire.

Autorii

ALEXI, ARTEMIU PUBLIU, s-a născut la data de 8 aprilie 1847, în orașul Sîngeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud. A fost unul dintre cei mai străluciți elevi ai învățătorului Iosif Ghiorghiță, directorul Școlii Triviale și posesor al unei frumoase grădini, unde copilul a ajuns să îndrăgească studiul științelor naturii. La Școala Trivială, Alexi își însușește limba germană, apoi se transferă la Școala Normală din Năsăud. Liceul îl începe la Bistrița, dar îl termină la Blaj, în anul 1868, și aceasta mulțumită unei burse din fondurile grănicerești. Își face studiile universitare la Viena și Graz, unde dobândește și titlul de Doctor în științe. Tot acum, este ales secretar al societății „România”, societate care îi reunea pe studenții români din capitala austriacă, precum și membru al societății universitarilor români „Santinela”. După absolvirea facultății, în anul 1873, este numit de administrația fondurilor grănicerești, profesor titular la liceul din Năsăud. Numirea lui ca profesor în școală a determinat înnoiri considerabile: apariția grădinii botanice și zoologice, a unei colecții de roci minerale (1.721 roci), a colecției botanice (2.083 plante), a unui muzeu de animale (1.516 animale). Introduce gimnastica în liceu și predă două ore pe săptămână. Înființează o stație meteorologică, unde verifica de trei ori pe zi starea vremii și o dată pe lună transmitea la Viena. La gimnaziu introduce manuale școlare din vechiul regat la științele naturii. Înființează prima librărie din zonă în orașul Năsăud, numită „Concordia”. Este asociatul băncii „Aurora” din orașul Năsăud. Scribe un volum de „Poesii” cu pseudonimul Publius. Ca biolog, a studiat flora din Munții Rodnei și a descoperit o plantă pe care a numit-o „Sinedra alexiana”, flora din Dobrogea, specii forestiere. A făcut pentru prima dată referiri la raportul om-natură, la necesitatea ocrotirii și conservării naturii, la importanța împăduririi. A scris o carte despre plantele din zona izvoarelor din Sîngeorz-Băi. În calitate de cercetător științific, a scris 22 lucrări, primind medalia „Bene Merente” clasa I de la Prințul Carol, în anul 1890. În anul 1878, activitatea sa intelectuală este completată de elaborarea, împreună cu vărul său dinspre mamă, profesorul Maxim Pop, a monumentalei lucrări „Rezelu orientale ilustratu”, publicată la Graz, în 724 pagini. În aceasta sunt descrise faptele de vitejie ale soldaților români, cu scene colorate din război și schițe făcute de Andrei Mozanec. În 1878, fiind primit în audiență la Castelul Peleş de la Sinaia de Vodă Carol Prințul, i-a oferit Majestății Sale un exemplar din lucrare. Un an mai târziu, o delegație a casei regale a României le-a înmănat autorilor câte o diplomă, iar lui Alexi, medalia „Bene Merente” clasa a II-a. Viața acestui mare bărbat a fost presărată cu tot felul de întâmplări, pentru că, la 1 noiembrie 1875, el se găsea militar la Regimentul 63 de Infanterie Românească din Bistrița. Din cauza energiei depuse în toate aceste direcții, în vara anului 1894 s-a îmbolnăvit de o boală grea, probabil pulmonară, în urma căreia a cerut pensionarea. S-a stins din viață la data de 15 octombrie 1896, la numai 49 ani, fiind condus pe ultimul drum de colegi și de foștii săi elevi de la liceul din Năsăud. A fost înmormântat în cimitirul bisericii din Rebrîșoara.

ALBU, NICOLAE, și-a început activitatea ca învățător, iar după finalizarea studiilor la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj, secția istorie, a funcționat ca profesor la Liceul

Pedagogic și Liceul Agricol din Blaj. Dar adevărata sa vocație a fost de cercetător și istoric al învățământului din Ardeal, dar și istoric literar prin scrieri menite a păstra vie memoria Școlii Ardelene. Cercetările întreprinse în arhivele din Blaj, Sibiu, Brașov și Târgu Mureș și colaborarea în plan științific cu Institutul de Istorie Națională din Cluj au dus la finalizarea unor lucrări recunoscute la nivel național: *Istoria Învățământului Românesc din Transilvania până în 1800* (1944), distinsă cu premiul „Gheorghe Asachi” al Academiei Române, *Petru Maior – Scrisori și documente inedite* (1968), *Istoria Școlilor Românești din Transilvania între 1800 – 1867* (1971), *Un satelit al Școlii Ardelene – Șt. Neagoe*, *Istoria învățământului românesc din Transilvania și Banat* (în manuscris). Preocupările sale s-au extins și asupra folcloristicii și culturii băănățene: *Românii din Valea Mureșului de Sus. Oameni, locuri, cântece și obiceiuri* (Astra, 1943), *Contribuții la istoria culturii băănățene* (1975), *Din relațiile cărturarilor băănățeni cu Blajul ș.a.* Activitatea de publicist se reflectă în studii și articole editate de periodicele blăjene: *Unirea*, *Unirea poporului*, *Cultura creștină* și revista *Blajul*, dar și de alte reviste: *Transilvania*, *Familia*, *Revista arhivelor*, *Apulum*, *Revista de pedagogie* și altele. În 1976, a apărut în seria Restituiri a Editurii Dacia, volumul *Timotei Cipariu – Poezii*, ediție îngrijită și prefată de Prof. Nicolae Albu, încă o dovadă a pasiunii sale de cercetare în arhivele Blajului. A fost membru al Societății de Științe Filologice din România și a activat în cadrul Societății ASTRA.

DĂRĂBAN, ALEXANDRU, născut în Sângeorz-Băi (17.10.1960), licențiat al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba-Iulia; masterat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca; autor al volumului *Ieromonahul Ioachim Bâznog din Sângeorz-Băi*, Editura Charmides, Bistrița, 2009, și al mai multor articole publicate în diferite periodice.

POP, EMILIA PARASCHIVA, născută în Sângeorz-Băi, licențiată a Facultății de Teologie Ortodoxă, precum și a Facultății de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, master în cadrul Facultății de Litere din cadrul aceleiași instituții clujene.

SOHORCA, SILVIU, născut în Sângeorz, la început capelan între anii 1876-1881, iar din 1881, după moartea preotului Simion Tanco, preia toate sarcinile parohiei până în anul 1882.

VLĂDICĂ, MIRCEA, născut la 5 septembrie 1930, în comuna Ilva-Mare. Este absolvent al Colegiului „George Coșbuc” din Năsăud și, apoi, al Facultății Speciale Tehnico-Economice de pe lângă Institutul de Căi Ferate București, al Facultății de Științe Economice și al celei de Științe Juridice din cadrul Universității din Cluj-Napoca. A desfășurat activități în domeniul căilor ferate, în exploatarea miniere de suprafață și în construcții-montaj din această rețea. A publicat diverse studii și articole în reviste de specialitate, iar după pensionare a debutat cu lucrarea istorico-monografică *50 de ani, o istorie săpată în piatră în exploatarea miniere de suprafață din Transilvania și Bucovina*, realizată împreună cu un alt specialist; apoi *Oameni de seamă ilveni*, 2000; *Octavian Alexi – o existență tragică*, 2000; *Ilvenii în vâltoarea vremurilor*, 2001, pentru care ilvenii l-au răsplătit, conferindu-i titlul de Cetățean de Onoare al comunei Ilva-Mare, iar Societatea cultural-științifică „Virtus Romana Rediviva” din Cluj-Napoca, Diploma de Excelență în anul 2000. pasionat de cercetarea istorică a locurilor și vieții oamenilor din Sângeorz-Băi, în

mijlocul cărora a trăit și cu care și-a legat destinele vieții, carod al unei munci de mai mulți ani, a publicat lucrarea *Sângeorz-Băi – veche vatră de credință și cultură românească*, Eitura Napoca Star, 2003.

Cuprins

TRADIȚII

EMILIA PARASCHIVA POP, <i>Ritualul nupțial în localitatea Sângeorz-Băi</i>	4
SILVIU B. SOHORCA, <i>Ana Ardeleana, balada populară din Transilvania</i>	9

IDENTITATE

<i>De la Băile de la Sângeorgiu</i>	12
---	----

RESTITUIRI

DR. A. P. ALEXI, <i>Foloasele practice ale meteorologiei</i>	16
<i>Reuniunea Mariană – Adunarea din Sângeorgiul Român</i>	23
NICOLAE ALBU, <i>Lucian Valea:Întoarcerea lângă pământ (versuri)</i>	27

BISERICĂ ȘI SOCIETATE

ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Ieromonahii Antonie și Ioachim Bâznog în presa vremii</i>	32
---	----

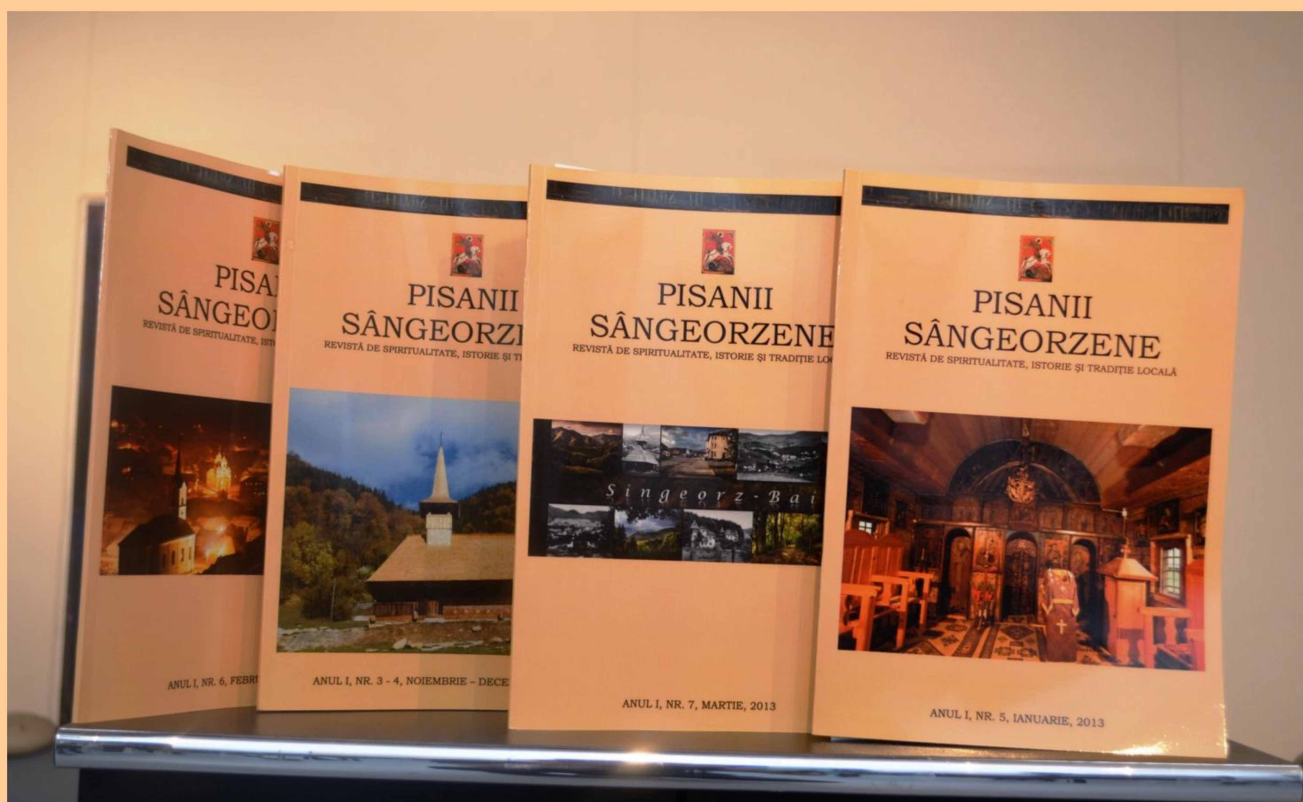
RĂNILE COMUNISMULUI

MIRCEA VLĂDICĂ, <i>Octavian Alexi – Tânărul sângeorzan în Universitatea clujeană a perioadei de după eliberarea Transilvaniei</i>	45
---	----

DESTINE ÎMPLINITE

IONICĂ POP.....	58
AUTORII.....	67
CUPRINS.....	69

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CASA DE CULTURĂ SÂNGEORZ-BĂI

ISSN 2285 – 8229
ISSN-L 2285 - 8229